

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Jaanika Lokk

**SÄÄSTVA ARENGU ARUANDLUS BALTI BÖRSIL
NOTEERITUD FINANTSTEENUSEID PAKKUVATE
ETTEVÕTETE NÄITEL**

Magistritöö

Õppekava TARM, peaeriala majandusarvestus

Juhendaja: Natalie Aleksandra Gurvitš-Suits, PhD

Tallinn 2023

Deklareerin, et olen koostanud magistritöö iseseisvalt ja olen viidanud kõikidele selle koostamisel kasutatud teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele, ning ei ole esitanud sama tööd varasemalt ainepunktide saamiseks.

Töö pikkuseks on 11 459 sõna sissejuhatusest kuni kokkuvõtte lõpuni.

9. mai 2023

(kuupäev)

SISUKORD

LÜHIKOKKUVÕTE	4
SISSEJUHATUS	5
1. RAHVUSVAHELISE SÄÄSTVA ARENGU STRATEEGIA	7
1.1. Ettevõtte jätkusuutlikkuse ja rahvusvahelise säästva arengu strateegia kujunemine, eesmärgid	7
1.2. Euroopa roheline kokkulepe ja kestlikkuse aruandluse kujunemine	15
2. SÄÄSTVA ARENGUGA SEOTUD ARUANNETE ANALÜÜS VALITUD ETTEVÕTETE NÄITEL	29
2.1. Uurimistöö valimi ja meetodika kirjeldus	29
2.2. Nasdaq Balti Börsi põhinimekirjas noteeritud finantsteenuseid pakkuvate ettevõtete aruannete analüüs	38
KOKKUVÕTE	49
SUMMARY	52
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU	55
LISAD	61
Lisa 1. Balti Börsil noteeritud finantsteenuseid pakkuvad ettevõtted	61
Lisa 2. Finantsteenuseid pakkuvate börsiettevõtete jätkusuutlikkuse ja sotsiaalse vastutuse aruanded 2018-2022	62
Lisa 3. Ettevõtete majandusaasta aruannetes esitatud kestlikkuse alase teabe hindamine 2020-2021	63
Lisa 4. Ettevõtete majandusaasta aruannetes kestlikkusega seotud teave	68
Lisa 5. Ettevõtete majandusaasta aruannetes kestlikkusega seotud teabe sisu hindamine kokku	69
Lisa 6. Lihtlitsents	70

LÜHIKOKKUVÕTE

Magistritöö teema on „Säästva arengu aruandlus Balti Börsil noteeritud finantsteenuseid pakkuvate ettevõtete näitel“.

Valituks osutus just see teema, kuna jõustus Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv (EL) 2022/2464, mis kohustab kõiki suurettevõtteid ja börsil noteeritud finantsteenuseid pakkuvaid ettevõtteid esitama aastast 2024. kestlikkuse aruandeid. Direktiiv sätestab kindlad nõuded majandusaasta aruande tegevusaruandes avalikustatavale mittefinantsinformatsioonile, muutes ettevõtete poolt esitatud teabe omavahel võrreldavaks, mis aitab huvigruppe majandusotsuste tegemisel. Finantsteenuseid pakkuvatel ettevõtetel on oluline roll Euroopa Liidu kliimaeesmärkide elluviimisel.

Magistritöö eesmärk on välja selgitada, millist säästva arenguga seotud informatsiooni Nasdaq Balti Börsil noteeritud finantsteenuseid pakkuvad ettevõtted majandusaasta aruannetes avalikustavad. Lisaks uurib autor, millistele kestlikkuse aruandluse direktiivis toodud kestlikkusaspektide alateemadele ettevõtjad aruannetes keskenduvad. Eesmärgi täitmiseks analüüsitakse ettevõtjate poolt börsil avalikustatud 2020.-2021. majandusaasta ja ESG aruandeid. Valimisse kuuluvad Balti börsil noteeritud, 31.12.2022 nimekirja kuulunud, finantssektori ettevõtted. Kuna kestlikkuse aruandluse direktiivist (EL) 2022/2464 tulenevate aruannete esitamine vaadeldaval perioodil ei olnud ettevõtjatele veel kohustuslik, siis valimisse jäi kolm ettevõtet, kes sellekohast informatsiooni majandusaasta aruannetes avalikustasid.

Analüüsi tulemusel jõudis autor järeldusele, et finantsteenuseid pakkuvad börsiettevõtjad keskenduvad aruannetes keskkonna- ja ühingujuhtimiselase teabe esitamisele. Äritegevuses ollakse innovaatilised, ühiskondlikult vastutustundlikud ning tegutsetakse kooskõlas Euroopa Liidu säästva arengu strateegiaga.

Võtmesõnad: jätkusuutlikkus, kestlikkus, sotsiaalne vastutustunne, säästev areng, ühiskondlik vastutustunne, direktiiv 2022/2464, ESG, CSR, SDG.

SISSEJUHATUS

Rahvusvaheline üldsus on mures üha hoogustuva majandustegevuse negatiivse mõju pärast, sest sellega kaasnevad kliimamuutused, keskkonnaprobleemid ja looduslike ressursside vähenemine kriitilise piirini. Kui aastakümneid on institutsionaalselt pööratud tähelepanu sotsiaalselt vastutustundlikule ettevõtlusele, siis viimastel aastatel on Euroopa Liit keskendunud kliimaneutraalsuse kujundamisele, koondades tähelepanu suurettevõtete ning börsiettevõtete sellekohase teabe esitamisele, seda keskkonna-, sotsiaal- ja ühingujuhtimise poliitikasse integreerides, luues avalikustamiskohustuse läbi aruandluse. Finantsteenuseid pakkuvatel ettevõtetel on oluline roll rohelise kokkuleppe elluviimisel, sest nende tooted ja teenused jõuavad läbi kapitalivoogude juhtimise nii eraisikute kui ka avalik-õiguslike- ja äriühinguteni.

Euroopa Liidu suur- ja börsiettevõtetele muutus 2018. aastast kohustuslikuks avalikustada mittefinantsteavet (2014/95/EL), mis puudutab ettevõtte keskkonna-, sotsiaal- ja ühingujuhtimistavasid, juhtkonna mitmekesisust ning äritegevuse mõju laiemalt. Kuna direktiiviga ei kehtestatud kindlaid nõudeid, mis oleks taganud ettevõtete aruannete usaldusväärsuse ja võrreldavuse, siis 14.12.2022. võeti vastu kestlikkuse aruandluse direktiiv (EL) 2022/2464, mille rakendamine peab tagama aruandluskohustuslasest ettevõtjate mittefinantsinformatsiooni sisaldavate aruannete sektoripõhise võrreldavuse. Teema on aktuaalne, kuna antud aruandlus on pidevas arengus ja finantssektor on eeskujuks ja oluliseks partneriks teistele majandussektoritele. Finantsteenuseid pakkuvate börsiettevõtete majandusaasta aruannete uurimine annab autori arvates olulist teavet kestlikkuse aruandluse, ettevõtete tegevuse ning toodete-teenuste sektoripõhise arengu kohta.

Magistritöö eesmärk on välja selgitada, millist säästva arenguga seotud informatsiooni Nasdaq Balti Börsil noteeritud finantsteenuseid pakkuvad ettevõtted majandusaasta aruannetes avalikustavad. Lisaks uurib autor, millistele kestlikkuse aruandluse direktiivis toodud kestlikkusaspektide alateemadele ettevõtjad aruannetes keskenduvad. Sarnasel teemal on eelmistel aastatel oma magistritöös Sofja Saveljeva ja Piret Tamm uurinud Eesti börsil noteeritud ettevõtete ühiskondliku vastutuse aruandluse muutust. Evelin Koplímäe magistritöö Eesti pangandussektori näitel keskendus kestlikkuse aruandluse koostamise väljakutsetele.

Magistritöö eesmärgini jõudmiseks on püstitatud järgmised uurimisülesanded:

1. Töötada läbi teemakohane kirjandus ja valdkondlikud allikad ning anda ülevaade ettevõtete säästva arengu strateegia ajaloolisest kujunemisest nii rahvusvaheliselt kui ka Euroopa Liidus.
2. Uurida välja ja esitada Euroopa Liidu nõuded börsiettevõtete kestlikkusaruandlusele.
3. Töötada välja metoodika ja analüüsida Nasdaq Balti börsil noteeritud finantsteenuseid pakkuvate ettevõtete poolt börsil avalikustatud 2018-2021 majandusaasta või ESG aruannetes kestlikkuse alast mittefinantsinformatsiooni.

Magistritöö on jaotatud kaheks peatükiks. Esimeses peatükis käsitletakse säästva arengu, ettevõtete sotsiaalse vastutustundlikkuse, jätkusuutlikkuse, Euroopa Liidu ja finantssektori kohta leitavat teoreetilist informatsiooni ja esitatakse ülevaade aruandluse esitamisel enimkasutatavatest rahvusvahelistest standarditest ja raamistikest. Teoreetilise informatsiooni leidmiseks kasutab autor keskkonda Web of Science. Töö teises peatükis esitletakse ettevõtete valimit, koostatakse aruannete analüüsimisel kasutatav uurimismetoodika, millega viiakse läbi kvalitatiivne uurimus. Valimisse jäävate Nasdaq Balti börsi põhinimekirjas noteeritud finantsteenuseid pakkuvate ettevõtete majandusaasta aruannetes avaldatud sotsiaalse vastutustundlikkuse või jätkusuutlikkuse mittefinantsinformatsiooni osas viiakse läbi vaatlus ja analüüs. Andmete töötlemisel kasutatakse MS Exceli, töös esitatakse saadud informatsiooni tabelite ja joonistena. Kokkuvõtte peatükis esitatakse analüüsi tulemused ja järeldused.

Autor tänab juhendajat Natalie Aleksandra Gurvitš-Suits'u magistritöö juhendamise eest, Monika-Nikitina Kalamäed, perekonda, lähedasi, kursuseõdesid ja töökaaslaseid motiveeriva toetuse eest.

1. RAHVUSVAHELISE SÄÄSTVA ARENGU STRATEEGIA

Magistritöö esimene peatükk koosneb kahest osast. Esimeses alapeatükis keskendub autor ettevõtete vastutustundliku äritegevuse kujunemisele rahvusvaheliseks säästva arengu strateegiaks. Magistritöös kasutatavaid mõisteid nagu säästev areng, vastutustundlik ettevõtetus, ühiskondlik vastutus, sotsiaalne vastutustunne, jätkusuutlikkus ja kestlikkus, peetakse kaasajal sünonüümideks, mille tõttu peab autor oluliseks käesoleva peatüki esimeses alapeatükis tuua teadusartiklite abil välja nende terminite sisuline tähendus ja omavaheline seos. Teine alapeatükk tutvustab Euroopa Liidu kliimanetraalsuse saavutamiseks elluviidavat rohelist kokkulepet ja seda toetavat kestlikkuse/jätkusuutlikkuse aruandlust.

1.1. Ettevõtte jätkusuutlikkuse ja rahvusvahelise säästva arengu strateegia kujunemine, eesmärgid

Maailma rahvastik ja majandus on olnud pidevas kasvus ning sellega kaasneb läbi suurenenud tarbimise loodusressursside vähenemine, mis omakorda tekitab erinevaid keskkonnaprobleeme. Tavapärase, omanikutulu kasvatamisele suunatud äritegevusega rikutakse ökoloogilist keskkonda ning sellel on globaalselt kõrge hind (Du Pisani, 2006 ; Dabbous & Tarhini, 2021), see tähendab, et keegi peab võtma vastutuse. Eelnevale järeldusele jõudsid teadlased Du Pisani 2006. ja Dabbous ja Tarhini 2021. aastal, kuid Milton Friedman (1970) oli kindlal avamusel, et ettevõtte kohustus ongi vaid tema omanikele kasumi teenimine, sest mittekasumlikult tegutsevad ainult heategevusorganisatsioonid, kes pakuvad ühiskonna huvides teenust, mille realiseerimisel ei oodata rahalist hüve. Friedman tegi tähelepaneku, et niinimetatud ettevõtte vastutustunnet omab ettevõtte juht, mitte ettevõtte, sest ettevõtte pole isik, kes saab millegi eest vastutada. Seega juhil on eetilise ja moraalne vastutus nii seadusandja, klientide kui ka töötajate ees ning ta ei tohi selle kõigega arvestades oma tööandjale ehk firmaomanikule kahjumit toota (*Ibid.*). Davis (1967) soovustas oma arutluses välja, et vastutustundlik äritegevus on võimalik, kui ettevõtte juhtimine tugineb järjepidevalt sotsiaalsele vastutustundele kõikide huvigruppide ees. Otsesteks huvigruppideks on omanikud, aktsionärid, töötajad, kliendid, võlausaldajad, tarnijad, äripartnerid, valitsusasutused,

kaudseteks huvigruppideks erinevad ühingud, meedia, konkurendid jne (*Ibid.*). Lisaks annab huvigruppidega igakülgse koostöö tegemine ettevõttele konkurentsieelise (Freeman, 1984).

Vastutustundlikud ärimed on tegutsenud läbi aegade. Viiteid ettevõtete säästva arengu kujunemisele läbi ettevõtluse leiab Vana-Rooma impeeriumist, mis väljendus jõukamate ühiskonnaliikmete hoolitsemisena vaesemate ja viletsamate eest. Rajati haiglaid, laste- ja vanadekodusid (Chaffee, 2017) ning pöörati tähelepanu ja pakuti lahendusi keskkonnaprobleemidele, nagu mullaviljakuse vähenemine ja metsaraie (Du Pisani, 2006).

Kaheksateistkümnendal-üheksateistkümnendal sajandil, kui kasvas suurtootmine ja toimus linnastumine, integreeriti kristlikke väärtusi äritegevusse ning võeti eesmärgiks töötajate töökeskkonda ja elukvaliteeti parandada (Heald, 2018). Äripartnerid ja kliendid pidasid ärijuhte ettevõtte tegevuse usaldusisikuks ning ettevõtja mainele tuli kasuks, kui ta hoolitses oma töötajate eest, parandades nende töö- ja elutingimusi (Latapí Agudelo et al., 2019). Sel ajajärgul juhtisid mitmed teadlased tähelepanu keskkonnareostuse ja loodusressursside ületarbimisele. Aastal 1864 ütles George Perkins Marsh: „Inimene on ammu unustanud, et maa anti talle kasutamiseks, mitte tarbimiseks, veel vähem raiskamiseks“. Täiendavalt pakkus Marsh välja ajakohaseid ettepanekuid keskkonnaprobleemide lahendamiseks (Du Pisani, 2006).

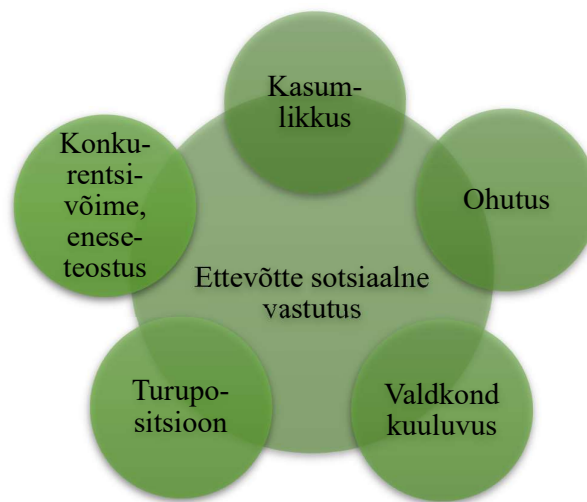
Eelmise sajandi viiekümnendatel-kuuekümnendatel aastatel samastati arengut kiire majanduskasvuga (Parts, 2000, lk 79), millega kaasnes ühiskonna ja keskkonnaprobleemide süvenemine ja rahvusvahelistel teadlaste kohtumistel tõusis päevakorra ettevõtete sotsiaalse vastutustundlikkuse teema (*CSR- Corporate Social Responsibility*). Sellest ajast on kontseptsiooni erinevate erialade professionaalid kui ka akadeemilised ringkonnad (Davis, 1967) püüdnud täpsemalt määratleda. Eelmise sajandi viiekümnendatel avaldas Howard Bowen enda seisukoha, et ärieste sotsiaalne vastutus seisneb kohustuses järgida poliitikat, teha selliseid otsuseid või järgida tegevussuundi, mis sobituvad ühiskonna väärtuste ja eesmärkidega (Murphy & Schlegelmilch, 2013). Autori arvates sarnaneb Bowen'i seisukoht tänapäevase arusaamaga sotsiaalselt vastutustundlikust ettevõttest.

Seitsmekümnendatel aastatel mõisteti sõltuvust rahvusvahelisest poliitikast, ühtäkki ei olnud siseriiklik majanduskasv arengu peamine eesmärk. Tunnistati, et sellest olulisem on tulude võrdsem jagunemine erinevate ühiskonnaklasside vahel, selleks aga peab muutma ka rahvusvahelist majanduspoliitikat (Parts, 2000, lk 80). Lisaks leiti, et ettevõtted peavad majanduslike huvide kõr-

val tundma huvi ja rohkem panustama nii poliitikasse kui ka aitama luua paremat töö- ja elukeskkonda ning, et ettevõtete vastutustundlikkus on otseselt seotud ettevõtte juhtimiskvaliteediga (Latapí Agudelo et al., 2019).

Kaheksakümnendatel hakkasid teadlased välja töötama ja esitlema meetodeid ja raamistikke, mille abil oleks võimalik ettevõtte vastutustunnet määratleda. Teadlased Tuzzolino ja Armandi (1981) esitlesid vajadushierarhia raamistikku, mille kaudu oleks võimalik anda hinnang ettevõtte sotsiaalsele vastutustundele, see on välja toodud joonisel 1.

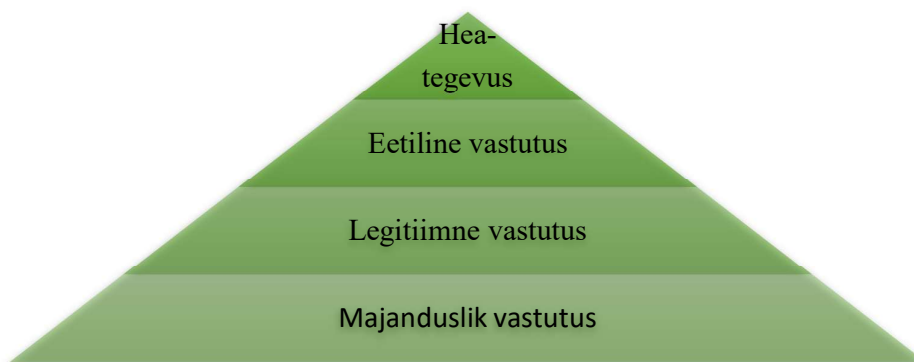

Joonis 1. Ettevõtte vajadushierarhia raamistik

Allikas: F.Tuzzolino, R.Barry Armandi (1981), autori poolt artikli alusel koostatud

Joonis 1 illustreerib, milliseid vajadusi peab ettevõtte täitma, et rahuldada ühiskonna ootust vastutustundlikust käitumisest. Ettevõtte sotsiaalne vastutustunne on otseses seoses tema selge valdkondliku kuuluvusega, millega saab kindlustada turupositsiooni ja võimaldada konkurentsivõimelist eneseteostust. Vastutustundlik tegevus, kus puuduvad ettearvamatud kulud, tagab ka kasumlikkuse (*Ibid.*). Samal kümnendil tuvastatakse ja esitatakse (Strand, 1983) ettevõtete vastutustundlikku käitumist mõjutavad sisemised ja välised tegurid (Latapí Agudelo et al., 2019). Teaduslikes väljaannetes avaldatud artiklites keskendutakse küsimusele, kas sotsiaalne vastutus tasub ennast äriiselt ära, sealjuures jäävad ärireeetika ja keskkonnakaitse teemadeks, mida hoitakse eraldi (Murphy & Schlegelmilch, 2013).

Erinevate majandusteadlaste ja juhtimisteoreetikute poolt käsitletakse ettevõtete vastutustunnet erinevalt (Carroll, 1979). Aastal 1991 avaldatud artiklis analüüsib teadlane Carroll ettevõtete ärilist vastutust nii keskkonna, kui ühiskonna ees ning esitleb ettevõtete sotsiaalse vastutuse teooriat, mis on toodud joonisel 2.

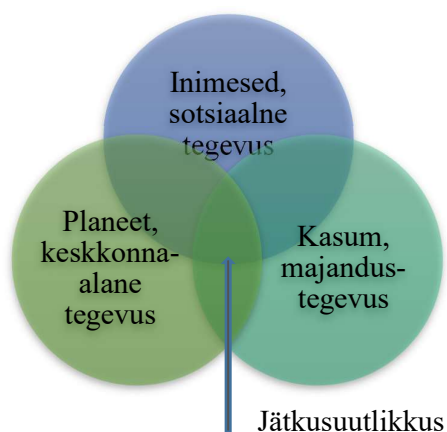
Joonis 2. Ettevõtte sotsiaalse vastutustunde püramiid
Allikas: A.B. Carroll (1991), autori poolt artikli alusel koostatud

Carroll järjestas joonisel 2 kujutatud püramiidina ettevõtetele ühiskonna poolt seatud ootused, mida käsitles ettevõtete sotsiaalse vastutustundena. Ühiskonna jaoks ettevõtte sotsiaalse vastutuse teooria vundamendina tõstab Carroll püramiidis esile majandusliku vastutuse, mis algab ettevõtte põhifunktsiooni täitmisest, kasumi tootmisest ja millele kolm ülejäänud vastutust toetuvad. Majanduslik vastutus hõlmab tootmist, teenuse pakkumist, töökohtade loomist ja ettevõtte omanike eesmärkide täitmist. Järgmine aste püramiidis, legitiimne vastutus, väljendub ettevõtte kohustuses järgida äritegevust puudutavaid reegleid ja seadusandlust. Seadusekuulekas käitumine toob kaasa omanike, äripartnerite, töötajate, klientide ja muude huvigruppide rahulolu. Kolmas ettevõtte vastutus, mis on pigem ühiskonnapoolne ootus seisneb ettevõtte tegevuse eetilises, mis lähtub õiglasest ja ühiskonna moraalnormidele vastavast tegutsemisest, vältides ükskõik kellele, ükskõik millise kahju tekitamist, kaasaarvatud loodusele ja keskkonnale. Carrolli püramiidi ülemisel, neljandal astmel, asub ühiskonnapoolse ootusena ettevõtte filantrooplik ehk heategevuslik käitumine, mis vabatahtlikult ettevõtte ressursse panustades väljendub kogukonnaelus aktiivse osalemisena ning kaaskodanike elukvaliteedi parandamisele kaasa aitamisena (*Ibid.*). Carrolli ettevõtte sotsiaalse vastutustunde teooria toob välja, et sotsiaal- majanduslik heaolu saavutatakse seaduskuuleka ja eetilise juhtimistavaga, mis hõlmab kõiki ettevõttesiseseid ja -väliseid tegevusvaldkondi.

Oma artiklis „Ettevõtte sotsiaalne vastutus ja ettevõtete sotsiaalne vastutustundetuse: sissejuhatus spetsiaalsesse teemarubriiki“ (Murphy & Schlegelmilch, 2013) arvavad autorid, et ettevõtte

sotsiaalsed vastutust või vastutustunnet (CSR- *corporate social responsibility*) võib pidada katus-terminiks mõistetele nagu ettevõtte jätkusuutlikkus, ühiskondlik vastutustunne, kestlikkus vms, sest termini pideva areng sõltub ajastu väärtustest. Samuti võib sotsiaalsed vastutustundlikkust kirjeldada kui „sotsiaalseid nõudeid ettevõttele ja äriedu sotsiaalseid tagajärgi“ (*Ibid.*).

Teaduslike uurimuste tulemused on kinnitanud fakti, et peamiselt kasumlikkusele suunatud äritegevusest tingitud inimtegevus, millega kaasneb ulatuslik keskkonnareostus, on toonud endaga kaasa kliimamuutused ja bioloogilise mitmekesisuse hävimise, millest omakorda tulenevad tõsised majanduskahjud. Seetõttu hoogustus eelmise sajandi üheksakümnendatel aastatel rahvusvaheline koostöö. Säästev areng (i.k., *Sustainable Development*) rahvusvahelise mõistena, tuli ametlikult kasutusele 1992. aastal Rio de Janeiro toimunud ÜRO Maailma Keskkonna- ja Arengukomisjoni (WCED- *World Commission on Environment and Development*) tippkohtumise raportis „Meie ühine tulevik“, millele kirjutasid alla 154 riigi esindajad, dokumendiga pakutakse välja säästva ehk kestliku arengu tuntum definitsioon: „Kestlik areng on niisugune praeguse põlvkonna vajaduste rahuldamine, mis ei tee seda tulevaste põlvkondade vajaduste rahuldamise võime arvelt“ (*Ibid.*). Rio de Janeiro toimus murranguline muutus majanduse ja keskkonna vahelistest suhetest, inimarengu ja majandusliku kasvu erinevusest arusaamises ning nende erinevuste esiletoomises. Säästvat arengut illustreerib John Elkingtoni (1997) loodud jätkusuutlikkuse kolmemõõtmelisuse kontseptsioon, mida kujutatakse järgnevalt joonisel 3.

Joonis 3. Jätkusuutlikkuse kolmemõõtmelisus

Allikas: J.Elkington (1997), artikli alusel autori koostatud

John Elkingtoni jätkusuutlikkuse kolmemõõtmelisuse kontseptsioon, mida esitatakse joonisel 3, kirjeldab inim- ja keskkonnasõbralikku, seadusekuulekat majandustegevust. Seadusekuulekas

majandustegevus väljendub ettevõtte juhtimiskultuuris. Eelnimetatud tegevused on vastastikusel sõltuvuses ja üksteist tugevdava mõjuga (Fonseca et al., 2020).

Kestlik ehk säästev ehk jätkusuutlik areng on „sihipäraselt suunatud areng, mis tagab inimeste elukvaliteedi paranemise kooskõlas loodusvarade ja keskkonna taluvusvõimega elurikkust säilitades. Selline areng taotleb tasakaalu inimesi rahuldava elukeskkonna ja majanduse arengu vahel ning täisväärtusliku ühiskonnaelu jätkumist praegustele järeltulevatele põlvedele. See kui sotsiaalse ideaali teostumine eeldab üldsuse osalemist, säästvate arengule orienteeritud majandushoobade, nt ökomaksureformi rakendamist ning vajalike hoiakute, eeskätt keskkonnahoidliku nõudlus- ja tarbimiskultuuri kujundamist“ (*Säästva arengu sõnaseletusi - Sõnastik*, 2023). Säästev areng iseseisva valdkonnana käsitleb inimkonna tegevust, mis arvestades planeedi ökoloogilist keskkonda ja sellest tulenevaid piiranguid, viib parema elukvaliteedini kõigi jaoks (Fonseca et al., 2020). Säästva arengu peamisteks põhimõteteks võib pidada: globaalset vastutustunnet, keskkonna-, majanduslike ja sotsiaalsete mõjude sünergiat, põlvkondadesisest ja -vahelist õiglust, ettevaatlikkust, kõikide huvirühmade kaasatust (Hugé et al., 2011). 2000ndatest aastatest alates on keskendunud suurettevõtjate juhtimisstrateegiatega muutumisele andmaks signaal, et ollakse motiveeritud nii muutuma kui ka jätkusuutlike strateegiatega arendamisse panustama (Husted & Allen, 2007).

Säästva arengu kõrgetasemeline poliitiline foorum (HLPF- *High-Level Political Forum*) on ÜRO poolt aastal 2012 loodud peamiseks ülemaailmseks säästva arengu platvormiks ning võtab vastu valitsustevaheliste läbirääkimiste tulemusel saavutatud poliitilisi deklaratsioone. 2015. aasta ÜRO Peaassamblee tippkohtumisel võeti vastu ja kinnitati ülemaailmse säästva arengu deklaratsioon koos tegevuskava ja seitsmeteistkümne eesmärgiga aastani 2030, mis illustreerituna esitatakse järgnevalt joonisel 4.

Joonis 4. Ülemaailmsed säästva arengu eesmärgid
Allikas: Riigikantselei (2023)

Joonisel 4 esitatud seitsmeteist säästva arengu eesmärki (SDG – *Sustainable Development Goals*) keskenduvad sotsiaal-, majandus- ja keskkondlike valdkondade parandamisele, millest tähtsaimad eesmärgid on vaesuse kaotamine ja kõikidele inimväärsele elule võrdsete võimaluste loomine looduslikku keskkonda kahjustamata. Kaheksateistkümmes eesmärk on kultuuriruumi elujõulisuse eesmärk, mida peetakse oluliseks Eesti Vabariigis (Riigikantselei, 2023). Kuna magistritöös uuritakse Nasdaq Balti Börsil noteeritud ettevõtete aruandeid, siis autor peab oluliseks siinkohal märkida, et ka Läti Vabariigi ja Leedu Vabariigi valitsused seavad kultuuri ja inimpärandi säilitamise oma riiklikus säästva arengu strateegias olulisele kohale (Latvia 2030 ..., 2018 ; Leedu Riigi ..., 2020). Peamine eesmärk riikide üleselt on jätkusuutlikkuse edendamine ja tuleviku tagamine läbi organisatsioonilise integreerimise ja rakendamise, tegevuse fookuseerimisega kõikide sidus- ja huvirühmade praegustele ning tulevastele vajadustele ning selle saavutamine läbi majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnaarengu (Fonseca et al., 2020). Olulised, üksteist tugevdavad eesmärgid on veel: julgeolek, vabadus, rahu, siseriiklik stabiilsus, inimõigused, sh õigus arengule, õigusriigi põhimõte, sooline võrdõiguslikkus, turule orienteeritud poliitika ning üldine pühendumine õiglasele ja demokraatlikule ühiskonnale. ÜRO arvestab liikmesriikide säästliku arengu eesmärkide seadmisel regionaalseid või riiklikke eripärasid. (United Nations, 2023a). Selline lähenemine on asjakohane, sest nii keskkondlik, sotsiaalne kui ka majanduslik tegevus sõltub regiooni kultuurist, kliimast, kohalikust poliitikast.

Uurimuses „Säästev areng: kas see on olemasolevas rahvusvahelises poliitökonoomia kontekstis saavutatav“ (Carvalho, 2001), järeldatakse, et säästev areng ei piirduks lihtsalt rahvusvahelise majanduse keskkonnateadlikumaks muutumisega, tuleb kasvava elanikkonnaga vaesemad piirkonnad ressursside ümberjagamisse kaasata. Tänapäevaks läbi viidud mitmed teadustööd kinnitavad, et säästva arengu eesmärkide järgi tegutsemine aitab iga tegevusala arengule kaasa, mitte ei pärsi seda (Fonseca et al., 2020).

Ettevõtte vastutustundlikkus, jätkusuutlikkus ja säästev areng on ajalugu vaadates loomulik asjade kulgu. Kõigepealt teadvustatakse, et ettevõtte vastutustundlikku käitumist väljendavad selge valdkondlik kuuluvus, millega kindlustatakse turupositsioon, mis võimaldab konkurentsivõimelist eneseteostust ja kasumlikkust. Ettevõtte sotsiaalne vastutustunne või ühiskondlik vastutustunne toetub eetilisele, legitiimsele majandustegevusele kõigis ettevõtte tegevusvaldkondades. Ettevõtte jätkusuutlikkus väljendub ettevõtte vastutustundlikus, tasakaalustatud keskkonna-, sotsiaal- ja majandustegevuse juhtimises. Vaatamata sellele, et ettevõtjad on sajandeid teadvustanud intensiivse majandustegevuse tagajärgi ja tegelenud probleemide põhjustamise vähendamise läbi sotsiaalselt vastutustundliku tegevuse, pole piisavalt tähelepanu pööranud keskkondlikult vastutustundlikule majandustegevusele. Seetõttu on pidev majandusliku arengule keskendumine toonud kaasa olukorra, mida nimetatakse maakera kliimale ning ökosüsteemidele kriitiliseks. Lisaks põhjustavad tekitatud kahjud perspektiivis probleeme tulevastele generatsioonidele. Selle kõige jätkumise pidurdamiseks ning edaspidiste suuremate kahjude ära hoidmiseks ja võimalike tulevaste kahjude ennetamiseks lõi Ühinenud Rahvaste Organisatsioon säästva arengu eesmärgid, mille peamine idee seisneb riikide, institutsioonide, organisatsioonide ja ettevõtete keskkonna, majandusliku ja sotsiaalse mõju eesmärgipärasel ja teadlikul suunamisel. Kõik on omavahelises seoses: inimesed, elukeskkond, looduslikud ressursid ning ettevõtete majandustegevus. Kui eelnimetatud komponentidega käia ümber vastutustundlikult, hoides teadlikult nendevahelist säästvat tasakaalu, on võimalik ühiskonna jätkusuutlik areng. Ülemaailmselt valitsuste tasandil kokku lepitud säästva arengu eesmärgid on head orientiirid riiklike sisepoliitika kujundamisel. Need inspireerivad diskussioonide tekkimist ja innovaatiliste algatusteni jõudmist. Säästva arengu rahvusvaheline kokkulepe volitab valitsusi seadma eesmärgi ja looma seadusandlikke regulatsioone, millega neid eesmärgi ellu viia.

1.2. Euroopa roheline kokkulepe ja kestlikkuse aruandluse kujunemine

Kuna maailma rahvastik on pidevas kasvus, kaasneb sellega loodusressursside vähenemine läbi suurenenud tarbimise, mis omakorda tekitab erinevaid keskkonnaprobleeme, kuid tavapärase äritegevusega, mis keskendub omanikutulu kasvatamisele, rikutakse ökoloogilist keskkonda (Dabbous & Tarhini, 2021). Selle tendentsi peatamine või isegi tagasipööramine nõuab senisest erinevat lähenemist äritegevusele ning tuleb rakendada energiaressursside vähendamist innovaatiliste lahenduste abil (Latapí Agudelo et al., 2019). Kui senine inim- ja äritegevus on viinud inimkonna ökoloogilise katastroofi äärelle, siis selle olukorra parandamiseks tuleb võtta kasutusele teistsugused juhtimis- ja äristrateegiad.

Innustatuna ÜRO säästva arengu eesmärkidest, võtab Euroopa Ülemkogu sihiks, et Euroopast peab saama 2050. aastaks maailma esimene kliimanetraalne maailmajagu. Selle eesmärgi saavutamiseks on Euroopa Komisjon seadnud esimeseks verstapostiks 2030. aasta, millal peab olema vähenenud süsinikdioksiidi ehk CO₂ koguhede 55% võrreldes 1990. aastaga. Eesmärk on kliimaeesmärgid saavutada koostöös kõigi majandussektoritega kulutõhusal, õiglasel ja konkurentsivõimelisel viisil. Tegevuste elluviimise strateegiaks on Euroopa roheline kokkulepe (European Green Deal ..., 2021). Seejuures peetakse oluliseks vältida läbi ühildatud informatsiooni esitamise rohepesu ja suunata kapitalivoogusid kestlikku majanduskasvu. Strateegiate elluviimisel keskendutakse kliimamuutuste leevendamisele ja nendega kohanemisele, vee- ja mereressursside säästvale kasutamisele ja kaitsele, ringmajandusele üleminekule, saastatuse vältimisele ja tõrjele, elurikkuse ja ökosüsteemide kaitsele (EU Taxonomy ..., 2023). Keskkonnaseisundi halvenemise lahendajana muudab Euroopa roheline kokkulepe Euroopa Liidu riikide majanduse tänapäevaseks, ressursitõhusaks, konkurentsivõimeliseks. Majanduskasv tagatakse säästes ja parandades olemasolevate ressursside kvaliteeti. Peamised initsiatiivid seatud eesmärgi elluviimiseks: loodusressursside, puhta õhu, vee, mulla ja loodusliku elurikkuse säilitamine, olemasolevate hoonete kaasajastamine, taskukohase tervisliku toidu kättesaadavuse, ühistranspordi tagamine, keskkonnahoidlik innovatsioon tehnoloogias ja energeetikas, taaskasutatavad tooted, olemasolevate töötajate pidev täiendkoolitus, aus konkurents. Euroopa Liidu liikmesmaadel on õigus kliimanetraalsuse saavutamisel oma prioriteete ise seada (European Green Deal ..., 2021).

Säästva arenguga kaasneva jätkusuutliku majanduskasvu, vaesuse kaotamise ja töökohtade loomise aluseks peetakse usaldusväärset majanduspoliitikat, tugevaid, inimeste vajadustele vastavaid demokraatlikke institutsioone ja paremat infrastruktuuri (United Nations, 2023). Seda

kõike täiendab vastutustundlik ettevõtja, luues omalt poolt inimõiguseid, soolist võrdõiguslikkust, õiglast töötasu ja arengut tagavad töökohad, millele lisandub töötaja ja tööandja vaheline sotsiaaldialoog ühise huvina töösuhte raames (De Prins et al., 2020). Säästva arengu ja Euroopa roheline kokkuleppe lahutamatuks osaks on muu hulgas ka ringmajandus (European Green ..., 2022), see tähendab majandussüsteemi, „mis põhineb ärimudelitel, mis asendavad kasutusea lõppemise kontseptsiooni vähendamise või taaskasutamise, eesmärgiga saavutada säästev areng, mis eeldab keskkonnakvaliteedi, majandusliku õitsengu ja sotsiaalse õigluse loomist praeguste ja tulevaste põlvkondade hüvanguks“ (Kirchherr et al., 2018).

Säästva arengu, kliimanetraalsuse ja jätkusuutlikkuse teema on aktuaalsem kui kunagi varem. Investeeringute tegemisel ei otsustata enam ainult finantsnäitajate järgi, vaid vaadatakse ka mitterahalisi näitajaid, millest loodetakse kinnitust ettevõtte jätkusuutliku tegevuse kohta. 2014. aastal võetakse Euroopa Liidu Komisjoni poolt vastu mittefinantsaruandluse direktiiv (NFRD- *non-financial reporting directive*), millega laiendatakse kapitaliturul olevate ettevõtete, krediidasutuste ja kindlustusseltside aruandlust ja sellega kaasneb tegevusaruandele lisaks mitterahalise ja mitmekesisust käsitleva teabe avaldamise nõue (2014/95/EL). Direktiivi rakendamisega 2017. majandusaastas oodatakse ettevõtete poolt esitatavat informatsiooni, mis puudutab keskkonna-, sotsiaalse- ja juhtimistegevuste (ESG- *Environmental, Social, Governance*) läbipaistvuse tagamist. Aruandluses toetutakse säästva arengu eesmärkidele. Erinevate teadlaste poolt läbi viidud uurimused kinnitavad, et aruanne aitab ettevõtte mainet tugevdada (Lupu & Ivan, 2021). Magistritöö autori arvates toetub NFRD aruanne töö esimeses peatükis esitatud Archie. B. Carrolli 1991. aastal avalikustatud ettevõtte sotsiaalse vastutustunde ja John Elkingtoni 1997. aastal esitatud ettevõtte jätkusuutlikkuse kolmemõõtmelisuse kontseptsioonidele.

Ajalooliselt tuntakse keskkonnavalast finantsarvestust (i.k., *environmental financial accounting*) ja juhtimisarvestust (i.k., *environmental management accounting*), mis mõlemad on keskkonnavarvestuse osad ning üks suunatud aruandlusena välisele infotarbijale, teist kasutatakse ettevõtte siseselt äristrateegiliste otsuste tegemisel. Tuntakse ka keskkonnaauditit (i.k., *environmental audit, green audit*), mida nimetatakse rohelisteks auditiks ja mis oma olemuselt ei erine finantsaruandluse auditist. Auditit eesmärgiks on hinnata majandusüksuse tegevuse ja keskkonnavalase juhtimise ja tegevuse vastavust keskkonnakaitse nõuetele, üldtunnustatud säästva arengu põhiseisukohtadele ja keskkonnapraktikale ning keskkonnariskidega seotud toimingute mõju. Samasse valdkonda kuulub veel keskkonnakulude arvestus (i.k., *environmental accounting, green reporting*), mis võtab arvestuse ja aruandlusena arvesse keskkonnaprobleeme riigi kui ka ettevõtte tasandil. See

arvestusvaldkond hõlmab tingimuslikke kohustisi, riskijuhtimist, energia- ja prügimajanduse, keskkonnakaitsega seotud valdkondade kuluarvestust ja -analüüse ning nende arvestuspõhimõtete väljatöötamist (Alver & Alver, 2011).

Aastaks 2015 on teadlaste poolt avaldatud üle 2000 empiirilise uurimuse vastutustundliku ettevõtluse ja ettevõtte finantstulemuste omavaheliste seoste kohta. Nende teadustööde uurimisega järeldatakse, et vastutustundlikul pangal, tegutsedes kasumlikult, investeerides ettevõtete võlakirjadesse, rohelisesse kinnisvarasse, on suurem võimalus laiendada enda tegevust uutele-arenevatele turgudele (Friede et al., 2015). Ettevõtte vastutustundlikkuse aruandlus rõhutab sotsiaalset reageerimisvõimet ja keskkonnast hoolimist (Taliento et al., 2019), kuid kõige selle juures peavad valitsused jälgima, et keskkonna-, sotsiaalne ja ühingujuhtimine ja vastutustundlike toodete nõudmine aruandluskohustusega oleks teaduspõhiselt kontrollitav (Hay, 2018).

Aastast 2017 on Eesti avaliku huvi üksused esitanud jätkusuutlikkuse aruandlusega seotud mittefinantsinformatsiooni (Taal, 2023). Audiitortegevuse seaduse järgi on avaliku huvi üksus (AudS, § 13) ettevõtte, kellel on lubatud väärt-paberiturul seaduse järgi (VPTS § 5) kaubelda väärt-paberiturul. Eesti Finantsaruandluse standardi järgi peavad avaliku huvi üksustest suurettevõtjad ja Eesti või mõne teise liikmesriigi börsil noteeritud suurettevõtjad, kellel bilansipäeva seisuga on 500 või enam töötajat, majandusaasta aruande osana esitatavas tegevusaruandes avalikustama info ettevõtte inimõiguste järgimise, -ressursside juhtimise, korruptsioonivastase võitluse ning keskkonna- ja sotsiaalsete mõjude kohta, muuhulgas peab kirjeldama eelnevalt toodud tegevuste suhtes võimalikke tekkivaid riske ja nende juhtimist ning enda poolt pakutavate kaupade või teenustega võimalikke kaasnevaid negatiivseid keskkonna-, sotsiaalseid ja muid mõjusid (RPS, § 24).

Aastal 2019 läbi viidud uurimus kinnitab, et valitsuste koostöö, vastutus ja legitiimsus mõjutavad süsinikdioksiidi heitkoguste vähenemist ja seega on kliimamuutustega võitlemiseks hädavajalikud (Hargrove et al., 2019). Euroopa Liidul on aastaks 2050 eesmärk saavutada kliimanetraalseima maailmajao staatus. Finantssektor on teadvustanud enda olulisuse missiooni elluviimisel: „Esimese sammuna selles suunas muutub hädavajalikuks ühtlustatud ja läbipaistev kasvuhoonegaaside arvestus. Finantsasutuste laenu- ja investeerimistegevusega seotud kasvuhoonegaaside heitkoguste mõõtmine ja avalikustamine on aluseks läbipaistvuse ja vastutuse loomisele ning võimaldab finantsasutustel viia oma portfell vastavusse Pariisi kliimakokkuleppega.“ (PCAF, 2023). Määratletakse finantsasutuste kliimameetmete kujundamine, mida peab saatma pühendunud tegutsemine. Just kliimariskide avalikustamist peavad oluliseks institutsionaalsed investorid

(Ilhan et al., 2023). Finantsasutuste poolt rahastatud tegevuste heitkoguste mõõtmine aitab finantseerimistegevust suunata. CO₂-Arvestuse Finantspartnerlus (PCAF – *Partnership for Carbon Accounting Financials*) töötab välja strateegilise Pariisi kokkuleppe raamistiku, millega aidatakse finantsasutustel ühtlast, võrreldavat, asja- ja ajakohast infot koguda ning aruandes esitada. See koosneb järgmistest standarditest, millest lähtuda:

- 1) A-rahastatud heitkogused, juhised kasvuhoonegaaside heitkoguse mõõtmiseks, avalikustamiseks ja eemaldamiseks järgmiste varaklasside puhul: noteeritud aktsiad ja võlakirjad; äri-laenu- ja noteerimata aktsiad; projektide rahastamine; ärikinnisvara; kodulaenu- ja mootorsõidukite laenu- ja riigivõlg;
- 2) B-hõlbustatud heitkogused, kapitaliturgudega seotud tehingute kasvuhoonegaaside heitkoguste mõõtmiseks ja aruandluseks, alates 2023;
- 3) C-kindlustusega seotud heitkogused (PCAF, 2023).

Euroopa Liidu riigid on säästva jätkusuutlikkuse praktika teerajajateks, kuna valitsuse tasandil reguleeritakse mittefinantsteabe avalikustamist. Direktiivi 2014/95/EL rakendamine on parim näide. Euroopa Pangandusjärelvalve (EBA- *European Banking Authority*) poolt antakse 2020. aastal välja dokument investeerimisühingute ja krediidasutuste ESG riskide juhtimiseks ja järelvalveks. Vastutustundlik pangandus juhindub ÜRO säästva arengu eesmärkidest. Pankade olulisust majanduskasvu hoogustamisel läbi kapitali eraldamise ei saa alahinnata. Majanduslanguse või finantskriiside ajal toimib suurem investering ESGsse kindlustusena, kuna näitab head tahet sidusrühmade ees, luues moraalset kapitali, samas peab avalikustatud informatsiooni suhtuma konservatiivselt, sest üleinvesteerimine võib tuleneda tegevjuhi isiklikest huvidest (kasu, maine, kellegi toetus) (Chiaramonte et al., 2022). Lisaks on näidanud äriskandaalid USA-s ja Euroopas, et ebaetilist või -seaduslikku äritegevust põhjustab hea valitsemistava puudumine. Selle lõnga täidabki riiklikul tasemel ühiskondliku vastutuse, jätkusuutlikkuse aruandlus (Murphy & Schlegelmilch, 2013).

Aktuaalne on jätkusuutliku tarneahela juhtimine, mis tähendab mitte ainult materjalide ja rahavoogude juhtimist vaid ka ettevõtete võrgustiku, sidusrühmade sotsiaalsete, majanduslike ja keskkonnavaluste eesmärkide põhiseaduse koostööd (Frostenson & Prenkert, 2015). Finantssektori suunamiseks jätkusuutlikumasse tegevusse võetakse Euroopa Liidu Komisjonis vastu 2018. aastal kava, milles ette nähtud tegevused rakenduvad finantssektori ettevõtetele erinevatel perioodidel ja mille initsiatiivid jagunevad järgmiselt:

Kapitali suunamine:

- 1) kehtestatakse ühtne taksonoomia määrus, mida rakendatakse kliimamuutuste leevendamiseks 2021. aastast. 2022. aastast säästva rahanduse platvorm;
- 2) EL roheliste võlakirjade standardi loomine;
- 3) jätkusuutlike investeeringute soodustamine;
- 4) klientide finantsnõustamisel järgitakse jätkusuutlikke tegureid, see puudutab jätkusuutlikkuse riskide integreerimist organisatsioonilistesse nõuetesse, riskijuhtimismenetlustesse ja tootejuhtimisse;

Jätkusuutlikkuse süvalaiendamine riskijuhtimisse

- 6) jätkusuutlikkuse integreerimine turu-uuringutesse ja reitingutesse;
- 7) kohustuste selgitamine seoses jätkusuutlikkusega varahalduritele ja institutsionaalsetele investoritele;
- 8) usaldusnormatiivide eeskirjadesse roheline vara lisamine, säästva rahanduse tegvuskava;

Pikaajalise perspektiivi koos läbipaistvusega edendamine

- 9) raamatupidamise eeskirjade ja jätkusuutlikkuse avaldamise jõustamine;
- 10) kapitaliturgudel jätkusuutliku ettevõttejuhtimise edendamine ja lühiajalisuse leevendamine (Renewed Sustainable ..., 2020).

Rahvusvaheline üldsus on viimastel aastatel keskendunud ettevõtete keskkonnavalase teabe esitamisele, seda keskkonna- ja sotsiaaljuhtimise poliitikasse integreerides ning läbi finantsaruandluse esitades. Samas on sellekohane kättesaadav teave laialivalgud, ebaselge (Rodrigues et al., 2021). Tänapäevases maailmas on võimalus püsida ärikonkurents, kui ettevõtte eesmärk ja strateegia toetuvad usaldusele, austusele ja püsiväärtustele. Seejuures on oluline meeles pidada, et ettevõtte maine kujundamiseks kasutatud tegevusaruandega finantsaruanded, on oma elu ära elanud, sest need on sisult liiga formaalsed (Everett, 2016, lk 141). Jätkusuutlikkuse aruane, milles avaldatakse mittefinantsinformatsiooni äritegevuse keskkondliku ja ühiskondliku mõju kohta, annab ettevõttele võimaluse enda väärtust sidusrühmade ees tõsta.

Ülemaailmne finants- ja võlakriis Euroopas tõi kaasa ettevõtete suurenenud huvi vastutustundliku ettevõtluse ja aruandluse vastu. Tulemused selle äritegevusse integreerimisest on vastukäivad, pole üheseid järeldusi ja panganduses on senini keskendunud peamiselt keskkonna mõju hindamisele. Pangad tajuvad jätkusuutlikkust oma usaldusväarsuse edendamisel (Chiaromonte et al., 2022).

Nagu erinevatest rahvusvaheliselt läbi viidud uuringutest on selgunud, hoolimata ühtse raamistiku puudumisest, on ettevõtete poolt jätkusuutlikkuse aruandlust esitatud majandusaasta aruannetes,

näitamaks, et ettevõtte loob väärtust kõigile sidusrühmadele, mitte vaid aktsionäridele (Rodrigues et al., 2021). Usaldusväärsete standardite kirjutamise väljakutseks on olnud ühisele arusaamale jõudmine peamistes käitumis-, juhtimis- ja aruandlusküsimustes, kuna erinevatel osapooltel on erinevad ootused teabe osas. Ettevõtted ei kasuta välist järelvalvet peale finantsauditi ning see viitab asjaolule, et nende sotsiaal-, finants- ja tehnilised protsessid pole välistele osapooltele piisavalt läbipaistvad (OECD, 2001). Finantsteenuseid pakkuvad ettevõtted tajuvad jätkusuutlikkust oma usaldusväärse edendamisel.

Mittefinantsaruandluse direktiiv, mis jõustus 2018. aastal (NFRD- *Non-Financial Reporting Directive*), näeb ette, et Euroopa Liidu suurettevõtted (ka kontsern emaettevõtte), kelle töötajate arv on aruandlusperioodil suurem kui 500, ja avaliku huviga ettevõtjad, peavad avalikustama oma tegevuse, sotsiaalsete- ning keskkonnaprobleemide lahendamise kohta aruandlust, mis aitab erinevatel infotarbijatel hinnata ettevõtte mitterahalisi tulemusi, samas on ettevõttel endal võimalus arendada ühiskondlikku vastutustundlikkust. Avaliku huviga üksusteks riigiasutuste poolt on määratud börsiettevõtted, pangad, kindlustusfirmad ja muud äriühingud (2014/95/EL). „Kui ettevõtjal puudub poliitika ühes või enamas kõnealuses küsimuses, tuleb muud kui finantsteavet kajastavas aruandes esitada selge ja põhjendatud selgitus, miks see nii on.“ (*Ibid.*)

Tagamaks ettevõtete tegevuse läbipaistvuse ja võrreldavuse, on ettevõtted olnud kohustatud kajastama oma tulemusi läbi standardiseeritud aruandluse. Välistarbijani jõuab informatsioon nii finantsaruandluse, kui mittefinantsaruandlusena (Rodrigues et al., 2021). Selleks, et ettevõtja poolt avaldatud informatsioon oleks lugejale üheselt arusaadav, peab avaldaja: „andma piisavat teavet küsimuste kohta, mis kõige tõenäolisemalt põhjustavad peamiste olulise mõjuga riskide realiseerumist, samuti juba realiseerunud riskide kohta. Mõjude olulisust tuleks hinnata nende ulatuse ja raskusastme järgi. Olulise mõjuga riskid võivad tuleneda ettevõtja enda tegevusest või olla seotud selle tegevuse ning, kui see on asjakohane ja proportsionaalne, toodete, teenuste ja ärisuhetega, sealhulgas tarne- ja alltöövõtuhelatega. See ei tohiks tekitada väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele liigset täiendavat halduskoormust“ (2014/95/EL, 2014).

Selleks, et Euroopa Liidu väärtipaberiturgudel kauplevate finantssektori ettevõtjate jätkusuutlikkuse teabe esitamise kvaliteeti ühtlustada ja parandada, võetakse vastu määrus ((EL) 2019/2088 ,2019), mille idee on jätkusuutliku investeerimise eesmärgiga investorite jaoks teha kättesaadavaks keskkonna-, sotsiaal-, juhtimisriskide alane teave, mis hetkel on liidusisesel turul liikmesriigiti erineva sisu ja kvaliteediga. Oluline on aruandluses edastada : „Jätkusuutlikkusrisk,

mis tähendab keskkonnaalast, sotsiaalset või juhtimisega seotud sündmust või tingimust, mis toimumise korral võib avaldada olulist negatiivset mõju investeringu väärtusele. Kui jätkusuutlikkusriskide hindamine viib järeldusele, et finantstoote puhul ei esine jätkusuutlikkusriske, tuleks selgitada selle põhjuseid. Kui selline hindamine viib järeldusele, et need riskid on olulised, tuleks kas kvalitatiivsel või kvantitatiivsel viisil avalikustada ulatus, mil määral võiksid jätkusuutlikkusriskid mõjutada finantstoote tulemuslikkust. Finantsturu osaliste poolt läbi viidud jätkusuutlikkusriskide hindamise tulemusi ja sellega seoses esitatud lepingueelset teavet peaksid kasutama finantsnõustajad lepingueelse teabe esitamisel. Finantsnõustajad peaksid enne nõu andmist avalikustama teabe, kuidas nad võtavad lõppinvestorile pakutava finantstoote valiku- protsessis arvesse jätkusuutlikkusriske. „, (*Ibid.*).

2022. aasta detsembris väljendatakse Euroopa Komisjoni poolt allkirjastatud kestlikkuse aruandluse direktiivis (CSRD- *Corporate Sustainability Reporting Directive*) (CSRD, 2022), pärast paljusid uuringuid, kindel seisukoht, et majanduskasv tuleb hoida edaspidi ressursikasutusest eraldi, tagades kõikidele piirkondadele ja kodanikele sotsiaalselt õiglane üleminek kestlikule majandussüsteemile, mille eesmärk on luua stabiilseid töökohti ja majanduskasvu läbi kestlike investeringute, saavutamaks Euroopa kliimaneutraalsus ning valmisolek COVID-19 laadseteks pandeemiateks (CSRD, 2022 lk 1). Krediidiasutusi nähakse võtmerollis üleminekus kaasavale ja kestlikule majandus- ja finantssüsteemile, sest neil on oluline mõju investeerimise, laenuandmise ja väärtpaperite emissiooni tagamise kaudu (*Ibid.*, lk 9). Autor peab siinkohal oluliseks märkida, et kestlikkuse aruandlus eestikeelses tõlkes inglisekeelsest väljendist „*corporate sustainability reporting*“ võib tekitada ettevõtjate seas segadust, sest varem on olnud kasutusel sõna jätkusuutlikkus ja jätkusuutlikkuse aruanne.

Aastal 2022 detsembris allkirjastatud kestlikkusaruandluse direktiiv muudab mittefinantsaruandluse direktiivi aruandlusnõudeid: aruandluskohustus laieneb reguleerimisala kõigile suurettevõtetele, kõigile börsil noteeritud avaliku huviga ettevõtetele (va mikroettevõtted), direktiiviga kaasneb kohustus esitada nõutud informatsioon ettevõtte tegevusaruandes, kestlikkusealasel teabel on auditeerimiskohustus ja aruanne tuleb esitada vastavalt sektoripõhiste aruandlusstandarditele. Lisaks peab esitatud teave olema masinloetav ja digitaalselt mägistatud. Aruandluse edaspidine eesmärk on kestlikkusealane mittefinantsinformatsioon siduda finantsaruandlusega. Esitatud teave peab olema arusaadav, asjakohane, kontrollitav, võrreldav ja täpselt esitatud, samal ajal vältides ettevõtja ebaproportsionaalset halduskoormust (*Ibid.*, lk 51). Võrreldes mittefinantsinformatsiooni aruandluse direktiiviga on muutunud kestlikkusaruandluse

direktiivis ühingujuhtimise osas nõue teabe, mis puudutab juhtkonna mitmekesisust (sugu, vanus, hariduslik taust, jne) osas. Kui direktiivis NFRD (2014/95/EL) nõuti sellise teabe esitamist mittefinantsinformatsiooni aruandes, siis kestlikkuse aruandluse direktiiviga (CSRD, 2022) lubatakse börsiettevõtetal see teave esitada vaid kestlikkusaruandes, lisama peab sellekohase viite Hea Ühingujuhtimise Tava aruandesse. Kui seda infot kestlikkuse aruandes ei avaldata, tuleb ka põhjendada, miks seda ei tehta. Kestlikkusaruanne on edaspidi ettevõtja majandusaasta aruande tegevusaruande lahutamatu osa. Kestlikkusearuandluse peamine eesmärk on saada kontrolli alla ettevõtjate keskkonnaalane tegevus, mis hõlmab CO₂ emissiooni, jäätmeid ja loodusressursside kasutamist (*Ibid.*).

Finantssektori esialgseid aruandlusstandardeid oodatakse 2023. aasta juuni lõpuks. Standardid peavad tagama, olenevalt majandussektori eripärast, järgmise informatsiooni:

- 1) „keskkonnategurid (kliimamuutuste leevendamine, sealhulgas 1. ja 2. valdkonna ning asjakohasel juhul 3. valdkonna kasvuhoonegaaside heite osas; kliimamuutustega kohanemine; vee- ja mereressursid; ressursside kasutamine ja ringmajandus; reostus; bioloogiline mitmekesisus ja ökosüsteemid;
- 2) sotsiaalsed ja inimõigustega seotud tegurid (võrdne kohtlemine ja võrdsed võimalused kõigile, sealhulgas sooline võrdõiguslikkus ja võrdne tasu võrdväärse töö eest, koolitus ja oskuste arendamine, puuetega inimeste tööhõive ja kaasamine, meetmed vägivalla ja ahistamise vastu töökohal ning mitmekesisus; töötingimused, sealhulgas kindel tööhõive, tööaeg, piisav palk, sotsiaalne dialoog, ühinemisevabadus, töönõukogude olemasolu, kollektiivläbirääkimised, sealhulgas kollektiivlepingutega hõlmatud töötajate osakaal, töötajate teavitamis-, konsulteerimis- ja osalemisõigused, töö- ja eraelu tasakaal ning tervis ja ohutus; inimõiguste, põhivabaduste, demokraatlike põhimõtete austamine ning rahvusvahelises inimõiguste koodeksis ja teistes peamistes inimõigustealastes ÜRO konventsioonides, näiteks naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise konventsioonis, ÜRO puuetega inimeste konventsioonis, ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsioonis, Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste deklaratsioonis, Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni põhikonventsioonides ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis, Euroopa sotsiaalharta ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartas kehtestatud standardite järgimine;
- 3) ühingujuhtimise tegurid (ettevõtja haldus-, juht- ja järelevalveorganite ülesanded kestlikkusaspektides ja nende koosseis, samuti eksperditeadmised ja oskused nende ülesannete täitmiseks või juurdepääs sellistele eksperditeadmistele ja oskustele; ettevõtja

sisekontrolli- ja riskijuhtimissüsteemide peamised tunnused seoses kestlikkusaruandluse ja otsustusprotsessiga; ärietika ja ettevõtluskultuur, sealhulgas korruptsiooni- ja altkäemaksuvastane tegevus ning rikkumisest teatajate kaitsmine ja loomade heaolu; ettevõtja tegevus ja kohustused, mis on seotud poliitilise mõju avaldamisega, sealhulgas lobitegevus; ühelt poolt ettevõtja ja teiselt poolt klientide, tarnijate ja ettevõtja tegevusest mõjutatud kogukondade vaheliste suhete juhtimine ja kvaliteet, sealhulgas maksetavad, eelkõige seoses maksete hilinemisega väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele.“ (*Ibid.*, lk 51-52). Lisaks peavad suur-, väikese- ja keskmise- suurusega ettevõtjad, välja arvatud mikroettevõtjad, majandusaasta aruande tegevusaruandesse lisama põhjaliku ülevaate, kuidas keskkustegurid mõjutavad ettevõtte arengut, tulemusi ja positsiooni (*Ibid.*, lk 42).

Autor leiab, et kestlikkusaruandluse standardile esitatavad nõuded on võrreldavad organisatsiooni juhtimissüsteemiga (Levald, 2014), mis välja töötatuna ja rakendatuna annab ettevõttele mitmed eelised. Sellega tagatakse ettevõtte erinevate tegevuste ja tulemuste üle kontroll ja kvaliteet ning järjekindlal rakendamisel ja tõhustamisel suureneb kõigi osapoolte rahulolu ja kindlustunne.

Mittefinantsalast aruannet ja kestlikkusaruannet esitama kohustatud ettevõtted võivad teabe avalikustamisel kasutada riigisiseseid, liidu või üldtunnustatud rahvusvahelisi raamistikke (*Ibid.*):

1) keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteem (EMAS- *Eco-Management and Audit Scheme*) (EMAS, 2023);

2) ÜRO raamistik Global Compact, mis tugineb ettevõtlus-, inim- ja keskkonnaõiguste juhtpõhimõtetele ehk säästva arengu 17 eesmärgile:

Sotsiaalne vastutustunne: teadvustada äritegevuse mõju ja aidata kaasa vaesuse vähendamise (SDG1), nälja kaotamise (SDG2), tervise ja heaolu (SDG3), kvaliteetse hariduse (SDG4), soolise võrdõiguslikkuse (SDG5), puhta vee ja sanitaartingimuste (SDG6) tagamisel;

Keskkondlik vastutustunne: edastatakse informatsiooni, mis puudutab ettevõtte tegevuse mõju taskukohase ja puhta energia (SDG 7), inimväärse töö ja majanduskasvu (SDG 8), innovatsiooni ja taristu arengu (SDG 9); vastutustundliku tarbimise ja tootmise (SDG 12); kliimameetmete rakendamise (SDG 13) ja elurikkuse (SDG 15) kohta;

Vastutustundlik juhtimine: teadvustada ettevõtte mõju rahu, õiguskaitse ja tugevate institutsioonide (SDG16) tagamisel (Global Compact, 2023);

- 3) Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD-*Organisation for Economic Co-operation and Development*) suunised hargmaistele ettevõtjatele, mille eesmärgid kattuvad ÜRO säästva arengu raamistikuga;
- 4) Rahvusvahelise Standardiorganisatsiooni (ISO- *International Organisation for Standardization*) sotsiaalse vastutuse standard 26000 (ISO, 2023);
- 5) Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO- *International Labour Organization*) kolmepoolne deklaratsioon rahvusvaheliste ettevõtete ja sotsiaalpoliitika põhimõtete kohta (ILO, 2023);
- 6) Globaalne aruandlusalgatus, mis pakub nii universaalset kui sektoripõhist aruandlusstandardeid (GRI- *Global Reporting Initiative*) (GRI, 2023);
- 7) Rahvusvaheline Sotsiaalse vastutuse organisatsiooni (SAI- *Social Accountability International*) poolt välja antud SA8000 Standard. SAI on tuntud kui maailma juhtiv sotsiaalse sertifitseerimise programm, mis loob igat tüüpi organisatsioonidele raamistiku tagamaks töötajatele inimväarikus, aidates töandjal näidata end selles valdkonnas kõrgeimatest sotsiaalsetest standarditest lähtujana. Standard hõlmab: laste töötamine; sunniviisiline või kohustuslik töö; tervis ja ohutus; ühinguvabadus ja õigus kollektiivlääbirääkimistele; diskrimineerimine; distsiplinaarpraktikad; töötunnid; töötasu; juhtimissüsteem. Standardil põhinev aruandlus aitab organisatsiooni juhtimissüsteeme pidevalt täiustada, töötajaid kaasata (SAI, 2023) ;
- 8) Vastutustundlike investeeringute põhimõtted, UNPRI või PRI (UNPRI- *United Nations Principles for Responsible Investment*), organisatsioonina, on loonud raamistiku ja koostab juhendeid keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimistegurite (ESG) kaasamiseks investeerimisotsustesse ja aktiivsesse omandisse (PRI, 2023);
- 9) Jätkusuutliku raamatupidamise toimikond (SASB- *Sustainability Accounting Standards Board*), eesmärgiks on pakkuda huvigruppidele võimalust arendada ühist arusaama ettevõtte väärtusest läbi jätkusuutlikkuse teabe avalikustamise kasutades aruandlusstandardeid, mis on saadaval 77 tööstusharule ja mis määravad keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimisprobleemide (ESG) avalikustamise viisi. Enimkasutatud standardid finantsarvestuses IFRS kasutajate seas (SASB Standards, 2023).

Majanduse toimimise aluseks on piisav rahastamine. Vastutustundlike ettevõtete piisava finantseeringu puudujääk on ärimudeli mittetoimimise sümptom. Kapitalile ligipääsu tagamine viib uute ärimudelite väljatöötamiseni ja seega tulu teenimiseni. ÜRO keskkonnaprogrammi rahastamisalgatus (UNEP FI- *United Nations Environment Programme for Financial Initiative*)

luuakse koostöös finantssektoriga, et mobiliseerida erasektori rahalisi vahendeid säästva arengu jaoks. Koostööd tehakse rohkem kui 400 finantsasutuse ja institutsiooniga loomaks planeeti ja inimesi teenivat finantssektorit, mis ei kahjustaks majandusedu saavutamisel tulevaste põlvkondade elukvaliteeti. Organisatsiooni eesmärgiks on korraldada ümarlaudu, et hoogustada jätkusuutliku finantsturu keskkonna-, sotsiaal- ja valitsemistavade (ESG- *Environmental, Social, Governance*) integreerimise ja finantsotsuste tegemise mõju. Luuakse finantssektori raamistikke, mis kehtestavad säästva rahastamise norme, et erarahandus täidaks Pariisi kliimamuutuste 2015 kokkuleppe saavutamist ja säästva arengu tegevuskava aastaks 2030. Vastutustundliku pangandusega liitunud võtavad liidrirolli ja eesmärgi oma tegevusega saavutada 2050. aastaks puhasheitmeks 0 (United Nations Environment Programme Finance Initiative, 2023). Organisatsiooni initsiatiivide ajatelg:

- 1) 2006. aastal luuakse vastutustundliku investeerimise põhimõtted (PRI- *Principles for Responsible Investing*) ;
- 2) 2012. aastal kehtestatakse jätkusuutliku kindlustuse printsiibid (PSI- *Principles for Sustainable Insurance*) ;
- 3) 2012. aastal kutsutakse ellu säästvate börside algatus (SSEI- *Sustainable Stock Exchanges Initiative*);
- 4) aastal 2019 kehtestatakse vastutustundliku panganduse printsiibid (PRB- *Principles for Responsible Banking*), mida esitatakse tabelis 1. Vastutustundliku panganduse põhimõtetele allakirjutanud pangad kohustuvad printsiipe kinnistama oma kõigis ärivaldkondades tehingu-, portfelli- ja strateegilisel tasandil, nende eesmärk on jõuda ühiste tipptasemel juhiste koostamiseni. Allakirjutanud viivad oma kohustuste täitmisel läbi järgmised tegevused:
  - 1) välja selgitama teenuste ja toodete olulisimad mõjud tegevuskeskkonnale;
  - 2) seadma, saavutama mõõdetavad eesmärgid olulisima mõjuga valdkondades;
  - 3) aruandluses avalikustama põhimõtete rakendamise edusammud panuste ja mõjude osas (*Ibid.*).

Vastutustundliku panganduse printsiibid on toodud tabelis 1.

Tabel 1. Vastutustundliku panganduse printsiibid (2022)

Printsiip	Selgitus
1.Ühtlustamine	äristrateegia on kooskõlas säästva arengu eesmärkidega, Pariisi kliimakokkuleppega ja asjakohaste riiklike ja piirkondlike raamistikega väljendatud üksikisikute vajaduste ja ühiskonna eesmärkidega ning panustakse nende saavutamisse;
2.Mõju ulatuse ja eesmärgi seadmine	positiivse mõju pidev suurendamine, samal ajal vähendades äritegevusest, toodetest ja teenustest tulenevaid negatiivseid mõjusid inimestele ja keskkonnale ning maandades riske inimestele ja keskkonnale;
3.Kliendid ja koostööpartnerid	vastutustundlik koostöö, et soodustada jätkusuutlikke tavasid ja võimaldada majandustegevust, mis loob ühise heaolu praegustele ja tulevastele põlvkondadele;
4.Sidusrühmad	ennetavalt ja vastutustundlikult asjaomaste sidusrühmadega konsulteerimine, kaasamine ja koostöö tegemine ühiskonna eesmärkide saavutamiseks;
5.Valitsemine ja kultuur	pühendumine põhimõtetele tõhusa juhtimise ja vastutustundliku panganduskultuuri kaudu;
6.Läbipaistvus ja vastutus	põhimõtete individuaalse ja kollektiivse rakendamise kontrolli ning mõju läbipaistvuse tagamine.

Allikas: United Nations Environment Programme Finance Initiative (2023), autori koostatud

Tabelis 1 esimeses veerus on toodud printsiibid, millest vastutustundlik pangandus lähtub, teises veerus sellele suunatud tegevused. Vastutustundliku panganduse printsiipide põhimõte on suunata ettevõtte tegevustele, mis lähtuvad jätkusuutlikest tavadest ja oleks kooskõlas säästva arengu eesmärkidega, määratledes ühiselt positiivse ja negatiivse mõjuga valdkonnad. Nende avaldamine annab võimaluse luua koos ekspertidega ühtsed juhised, mille alusel luua edaspidi valdkondlik raamistik.

Magistritöö eesmärgi täitmiseks vaadeldakse ja analüüsitakse Nasdaq Balti börsil noteeritud finantsteenuseid pakkuvate ettevõtete börsil avalikustatud majandusaasta ja ESG aruannetes esitatud mittefinantsinformatsiooni. Oma tegevuses juhindub Nasdaq Balti Börs Euroopa Liidu direktiividest ja standarditest, mis tagab ka tema usaldusväärsuse. Liitumiseks Balti Börsi põhinimekirjaga peab ettevõtte olema tegutsenud vähemalt kolm aastat, tal peab olema vähemalt nelja miljoni euro suurune turuväärtus, piisavalt vabu osakuid, raamatupidamine peab olema korraldatud vastavalt Rahusvahelisele Finantsaruandluse standardile (IFRS), peab esitama kvartaliaalseid, poolaasta ja aastaaruandeid, ettevõttel on prospekti esitamise nõue ja esitama peab ka ühingujuhtimise tava ning jätkusuutlikkuse, vastutustundliku ettevõtluse (ESG- *Environmental, social, governance*) kohast teavet. Aruanded esitatakse kohalikus ja inglise keeles (Kaasa kapitali, 2023).

Nasdaq Balti üheks turuks on First North, mis on väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele loodud kasvuturg. Reeglid turuga liitumiseks on kergemad: pole oluline ettevõtja eelnev tegevusajalugu, turuväärtus ja kaubeldavate aktsiate lävend, finantsaruanded ainult aasta või poolaastapõhised, raamatupidamises võib lähtuda kas kohalikest nõuetest või IFRSist, jätkusuutlikkuse kohase teabe (ESG) ja ühingujuhtimiskohase teabe esitamise kohustus puudub. Aruandeid võib esitada kohalikus või inglise keeles (*Ibid.*).

Euroopa Liidu prioriteediks on 2030. aastaks kliimanetraalsuse saavutamine. Selle ambitsiooni elluviimise strateegiaks on Roheline kokkulepe ja oluline partner finantssektor, kes läbi kapitalivoogude suunamise toetab investeeringuid erinevatele majandussektoritele ja valdkondadele. Et tagada investorite huvide kaitse ja liikuda keskkonnamõtjude vähendamise poole, kehtestatakse Euroopa Liidu Komisjoni poolt 2017. aastast suurettevõtjatele ja börsiettevõtjatele mittefinantsinformatsiooni aruandluse esitamise nõuded. Kuna antud direktiivi rakendamine ei too soovitud tulemust asjakohaste ja võrreldavate aruannete näol, võetakse 2022. detsembris vastu kestlikkusaruandluse direktiiv. Selle aruandluse peamine eesmärk on saada kontrolli alla ettevõtjate keskkonnavalane tegevus, mis hõlmab CO₂ emissiooni, jäätmeid ja loodusressursside kasutamist.

Teadlased on avaldanud tuhandeid artikleid, uuringuid ja uurimusi sotsiaalselt vastutustundlikult tegutseva ettevõtte ja finantstulemuste omavaheliste seoste kohta. Järeldatakse, et keskkonnavaladlikul krediidiettevõttel on kergem laieneda uutele turgudele. Vastutustundlikkuse või jätkusuutlikkuse aruannete esitamine annab signaali sotsiaalsest- ja keskkonnavalasest hoolimisest, äritegevuse mõju teadvustamisest. Samas vajavad aruanded raamistikke, et neis esitatud informatsioon oleks võrreldav. Oma tegevuses juhivad Balti Börsi turud Euroopa Liidu direktiividest ja standarditest, mis tagab nende usaldusvääruse. Pärast ÜRO Säästva arengu eesmärkide rahvusvahelist tunnustamist on erinevate ekspertgruppide poolt loodud mittefinantsalase informatsiooni esitamise aruandluse standardeid ja raamistikke. Neid on nii valdkonna- kui ka sektoripõhiseid. Peamiselt keskendutakse organisatsiooni sotsiaalse- ja valitsemisalase vastutustundlikkuse informatsiooni avalikustamise ühtlustamisele. Kuigi Euroopa Liidu suurettevõtjatelt on aastast 2018 nõutud mittefinantsinformatsiooni ja 2024. aastast kestlikkuse aruande esitamine, puudub neil kindel aruandlusvorm. Ettevõtetele ja organisatsioonidel lubatakse kasutada erinevaid rahvusvaheliselt tunnustatud raamistikke ja standardeid, mis aitavad esitada direktiivis ja seadustega nõutud mittefinantsinformatsiooni. Sellel teemal on üle maailma viidud läbi mitmeid uuringuid, mille tulemus on olnud sarnane: aruandluses avalikustatud andmete

paremaks tõlgendamiseks vajatakse sektoripõhist raamistikku ja standardit. Aastast 2017. on Euroopa Komisjon tegelenud osapooltele vajaliku selguse loomisega. Olukord on lahenemas ja uued standardid ning Euroopa Liidu börsiettevõtetele aruandluskeskkonna loomine annab võimaluse sarnaselt finantsinformatsioonile asjakohaseid, võrreldavaid kestlikkuse alaseid andmeid koguda. Finantssektor on näidanud rahvusvahelist initsiatiivi sektoripõhise raamistiku ja standardi loomisel.

2. SÄÄSTVA ARENGUGA SEOTUD ARUANNETE ANALÜÜS VALITUD ETTEVÕTETE NÄITEL

Magistritöö esimeses peatükis andis autor ülevaate sotsiaalselt vastutustundliku ettevõtte, jätkusuutlikkuse, ESG, CSR või mittefinantsinformatsiooni aruannete kujunemisest kestlikkuse aruanneteks ja aruannete koostamiseks kasutatavatest standarditest ja raamistikest. Kuna töö eesmärk on uurida Nasdaq Balti Börsil noteeritud finantsteenuseid pakkuvate ettevõtete 2018-2022 majandusaasta aruannetes avaldatud säästva arenguga seotud informatsiooni, siis esimeses peatükis käsitleti Euroopa Liidu ootuseid finantsteenuseid pakkuvatele ettevõtjatele. Teises magistritöö peatükis koostatakse valim ettevõtetest, tutvustatakse töö eesmärgi täitmiseks püstitatud uurimisküsimustele vastuse saamise meetodikat ja viiakse läbi ettevõtjate poolt börsil avalikustatud majandusaasta aruannetes avaldatud mittefinantsinformatsiooni, mis puudutab keskkonna-, sotsiaal- ja ühingujuhtimist, analüüs. Kokkuvõttes peatükis tutvustab autor analüüsi tulemusi ja esitab järeldused.

2.1. Uurimistöö valimi ja meetodika kirjeldus

Magistritöö eesmärk on välja selgitada, millist säästva arenguga seotud informatsiooni Nasdaq Balti börsil noteeritud finantsteenuseid pakkuvad ettevõtted majandusaasta aruannetes avalikustavad. Lisaks uurib autor, millistele kestlikkuse aruandluse direktiivis toodud kestlikkusaspektide alateemadele ettevõtjad aruannetes keskenduvad. Eesmärgi täitmiseks vaadeldakse ja analüüsitakse Nasdaq Balti börsil noteeritud, seisuga 31.12.2022., finantsteenuseid pakkuvate ettevõtete 2018-2022 majandusaasta aruannetes tegevusaruannete osana või eraldiseisva jätkusuutlikkuse (ESG) aruandena esitatud informatsiooni.

Uurimistöös on autor toetunud uurimisküsimustele vastuse leidmisel avaldatud välistele teistele andmeallikatele, mis on eelnevalt töödeldud informatsioon: ettevõtete majandusaasta aruanded, dokumendid, artiklid, veebilehed. Uurimisküsimuste lahendamise (Kjell & Pervez, 2004, lk 88-92) läbi esmaste andmete, milleks on suhtlus, autor välistas, sest börsiettevõtete majandusaasta aruanded on avalikult kättesaadavad ja nendes kajastatud informatsioon peab olema esitatud lähtuvalt finantsaruandluse standardist (RPS § 24¹, 24²; Rodrigues et al., 2021). Töö tulemuse

esitab autor analüüsiva tekstina, mis tugineb töötabelite alusel loodud joonistele. Tegemist on kirjeldava uurimusega, sellel on täpsed reeglid, protseduurid, struktuur (Kjell & Pervez, 2004).

2018. aastal rakendus mittefinantsteabe (2014/95/EL) alase informatsiooni esitamise nõue kõigile börsil noteeritud suurettevõtetele ja avaliku huvi üksustele, kuhu audiitortegevuse seaduse järgi (AudS § 13) kuuluvad kõik väärtpaberitega väärtpaberiturul kauplema lubatud ettevõtted, krediidi-asutused ja kindlustusandjad (2014/95/EL). 2022. aastal allkirjastati kestlikkusaruandluse direktiiv, mis kohustab alates 2024. esitama kestlikkuse aruandeid kõiki mainitud ettevõtjaid (CSRD (17)).

Magistritöö eesmärgi täitmiseks vaadeldakse ja analüüsitakse Nasdaq Balti börsil noteeritud finantsteenuseid pakkuvate ettevõtete 2018-2022 majandusaasta aruannetes esitatavat mittefinantsinformatsiooni. Oma tegevuses juhinduvad Balti börsi turud Euroopa Liidu direktiividest ja standarditest. Balti põhinimekirjaga liitunud ettevõtja peab esitama kvartaliaalseid, poolaasta ja aastaaruandeid, ühingujuhtimise tava ning jätkusuutlikkuse või vastutustundliku ettevõtluse (ESG, CSR) kohast teavet. Aruanded esitatakse kohalikus ja inglise keeles. Lisanimekirja kuuluvatele noteeritud ettevõtetele ei kehti põhinimekirja reeglid. First North Nasdaq Balti alternatiivturul, mis on väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele loodud on kehtestatud oma reeglid, finantsaruanded esitatakse ainult aasta- või poolaastapõhiselt, raamatupidamises võib lähtuda kas kohalikest nõuetest või IFRSist, jätkusuutlikkuse kohase teabe ja ühingujuhtimisekohase teabe esitamise kohustus puudub. Aruandeid võib esitada kohalikus või inglise keeles (Kaasa kapitali, 2023).

Nasdaq Balti börsi põhinimekirjas, lisanimekirjas (Nasdaq Tallinna, Nasdaq Riia ja Nasdaq Vilniuse börsidel) ja First North aktsianimekirjas noteeritud finantsteenuseid pakkuvaid ettevõtteid on 31.12.2022 seisuga kokku üksteist, millest kuus kuulub Balti põhinimekirja, kaks Balti lisanimekirja ja kolm First Northi aktsianimekirja. Kõik finantssektori ettevõtted Balti Börsi põhinimekirjast, lisanimekirjast, First North aktsianimekirjast on ära toodud töö lisa 1. Ettevõtted lisa 1 tabelis on noteeritud Tallinna, Riga ja Vilniuse börsidel. Tallinna Börsi põhinimekirjas on aktsiaseltsid Coop Pank AS, EfTEN Real Estate Fund AS, LHV Group AS, Tallinna Börsi lisanimekirjas finantsteenuseid pakkuvad ettevõtted puuduvad, First North emitent on Estonian Japan Trading Company AS. Riia Börsi põhinimekirjas on AS DelfinGroup ja IPAS INDEXO, lisanimekirja ei kuulu ühtegi ja First North alternatiivturu emitent Frigate AS. Vilniuse Börsi

põhinimekirjas on Šiaulių bankas AB, lisanimekirjas INVL Technology, Invalda INVL AB ning First North aktsianimekirja kuulub NEO Finance AB.

Esmalt viib autor läbi ettevõtete majandusaasta aruannete vaatluse ja analüüsi, et selgitada välja lõplik valim ettevõtetest magistritöö eesmärgi täitmiseks. Vaatluse läbiviimiseks sisenetakse Balti Börsi veebikeskkonda, valitakse finantsteenuseid pakkuv börsil noteeritud ettevõtja ning avatakse aastast 2018 kuni aasta 2022 kõik esitatud majandusaasta aruanded, otsitakse sisukorrast väljendit, mis viitab jätkusuutlikkuse või vastutustundliku ettevõtja aruandele. Kuna börsi veebileheküljel on ettevõttel majandusaasta aruande kõrvale võimalik laadida ESG või CSR aruanne, siis otsitakse ka neid. Selleks, et välja selgitada valim ettevõtetest ja vaatlusperiood, peavad aruanded olema esitatud kõigi ettevõtete poolt. Valim ettevõtetest ja vaatlusperioodist on avaldatud lisas 2. Lisa tabelis on toodud lisas 1 avaldatud ettevõtted. Vaatluse läbiviija otsib börsi veebilehel majandusaasta aruande sisukorrast või majandusaasta aruannete kõrvale loodud nupukese alla laetud aruannet ning hindab leiu punktidega alljärgnevalt:

0 punkti - ettevõtte ei ole esitanud majandusaasta aruande osana või eraldiseisva aruandena „vastutustundliku ettevõtluse/ettevõtte aruanne“, „sotsiaalse/ühiskondliku vastutuse/vastutustundlikkuse aruanne“, „jätkusuutlikkuse aruanne“, „kestlikkusaruanne“, ESG, CSR vms;

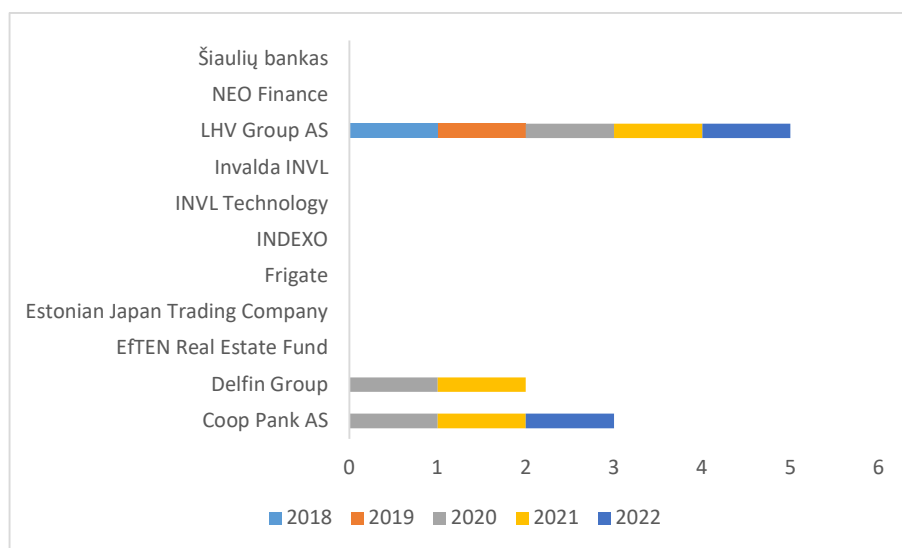
1 punkt - ettevõtte poolt esitatud majandusaasta aruanne sisaldab või ettevõttel on esitatud eraldiseisev aruanne pealkirjaga „vastutustundliku ettevõtluse/ettevõtte aruanne“, „sotsiaalse/ühiskondliku vastutuse/vastutustundlikkuse aruanne“, „jätkusuutlikkuse aruanne“ või „kestlikkusaruanne“, ESG, CSR vms;

„- „ - ettevõtte ei esitanud mingil põhjusel börsile majandusaasta aruannet.

Esimeseks finantsteenuseid pakkuvate ettevõtete börsil avalikustatud aruannete vaadeldavaks aastaks on valitud 2018, kuna siis jõustus mittefinantsinformatsiooni aruandluse direktiiv, mis andis küll info esitamise nõuded, kuid mis ei kohustanud ettevõtteid aruannet esitama. 2024. aastal jõustub kestlikkuse aruandluse direktiiv, mis kohustab börsil noteeritud avaliku huvi üksuseid, milleks audiitortegevuse seaduse järgi on kõik krediidasutused ja kõik väärtpaberitega kauplejad liidu reguleeritud turul, tegevusaruandes, majandusaasta aruande osana, kestlikkuse aruannet esitama. Balti Börsi reeglite järgi on põhinimekirjas noteeritud ettevõtetel olnud kohustus esitada

sotsiaalse vastutustunde aruanne (ESG), seda ei nõuta First North aktsianimekirjas noteeritud ettevõtetelt.

Ettevõtete poolt aruannetes esitatud informatsiooni vaatluse tulemusi illustreerib lisa 2 alusel loodud joonis 5, kus on selgelt näha, et magistritöö valmimise ajal puuduvad kaheksal ettevõttel üheteistkümnest majandusaasta aruande osana või eraldiseisvad jätkusuutlikkuse või sotsiaalse vastutustunde aruanded.

Joonis 5. Jätkusuutlikkuse või vastutustundliku ettevõtte aruanded aastatel 2018-2022
Allikas: autori koostatud lisa 2 alusel

Sotsiaalse vastutustunde või jätkusuutlikkuse vms aruandlust ei olnud kättesaadavad või ei esitanud erinevatel põhjustel vaadeldaval ajaperioodil EfTEN Real Estate Fund AS, IPAS INDEXO, Estonian Japan Trading Company AS, Frigate AS, Invalda INVL AB ja INVL Tehnology, NEO Finance AB ja Šiaulių bankas AB. Ettevõtte sotsiaalse vastutustunde, jätkusuutlikkuse, ESG vms aruanded on esitatud Coop Pank AS, Delfin Group AS ja LHV Group AS poolt. Kuna joonisel 5 on selgelt näha, et magistritöö valmimise ajaks, esitas 2018. ja 2019. aastal autorit huvitanud aruande ainult üks ettevõtte kolmest ja 2022. aastal kolmest ettevõttest kaks, siis andmete võrreldavuse tagamiseks keskendutakse edaspidises töös aastatel 2020-2021 esitatud aruannetele. Järgnevalt tutvustatakse lühidalt valitud ettevõtteid.

Coop Pank AS on Eestis tegutsev, Eesti kapitalil põhinev universaalpank. Ettevõtte on asutatud 15. märtsil 1992. aastal, Nasdaq Balti Tallinna Börsi nimekirjas noteeritud detsembris 2019. Ettevõtte eesmärk on „anda hoogu Eesti ettevõtetele ja aidata inimestel viia ellu oma unistusi igas Eestimaa

nurgas – nii maal kui ka linnas“ (Coop Pank ..., 2023). Pakutakse laenukoode erinevatele sihtgruppidele. Panga sularahateenused on saadaval klientele sama kaubamärgiga jaekaubandusketi kauplustes.

DelfinGroup AS on Läti ettevõtte, mis on noteeritud Nasdaq Balti Riga põhinimekirjas. Ettevõtte on 2014. aastast võlakirjade emitent ja aastast 2021. aktsiaemitent. Ettevõtte tegeleb nii laenuandmise-, pantimise, kui kasutatud kaupade müügi. Ettevõtte sihtgrupiks on elanikud, kellele muude finantstoodetele ligipääs piiratud: finantsteenused, mida ettevõtte pakub on peamiselt seotud vastutustundliku laenamisega (DelfinGroup ..., 2023).

Eesti suurima kapitaliga AS LHV Group asutati aastal 2005. Ettevõtte kuulub Tallinna Börsil Balti võlakirjade nimekirjas aastast 2015., aktsianimekirjas noteeritud 2016. aastal. Ettevõtte on nii laenukoode, kui ka pensionifondide pakkuja (LHV Group ..., 2023). Kõik kolm valimisse jäänud ettevõtet kuuluvad Nasdaq Balti põhinimekirja.

Kestlikkuse aruandluse direktiivi järgi peavad avaliku huviga ettevõtjad lisama majandusaasta aruande tegevusaruandes teabe, mis annab ülevaate ettevõtja mõjust kestlikkusaspektidele ja kuidas need mõjutavad ettevõtte arengut, tulemusi ja positsiooni. Esitatud teave peab sisaldama ettevõtja strateegia, ärimudeli, poliitika lühikirjeldust, kestlikkuse aspektidest tulenevaid võimalusi, ettevõtja vastupanuvõimet nende aspektidega seotud äririskidele ja kuidas neid juhitakse, ettevõtja plaane tagada globaalse kliimasoojenemise vähenemist 1,5 kraadini 2030ndaks ja 0 kraadini 2050ndaks aastaks, kuidas võetakse arvesse tegevuse mõju sidusrühmadele, teemaga seotud eesmärkide tähtaegade kirjeldus, juhtorganite panus ja neile ette nähtud stimuleerimiskavad, peamised tegelikud kahjulikud mõjud, mis tulenevad ettevõtja tegevusest ja on seotud väärtusahelaga ning esitama kõige eelnevalt toodu kohta tulemusnäitajad. Eelnev teave tuleb esitada kooskõlas sektoripõhiste aruandlusstandarditega ja teave tuleb esitada lühikese, keskmise ja pika perioodi kohta, kui see on asjakohane (CSRD, 2022).

Kestlikkusaruande esitamisel teeb direktiiv mõõndusi väikestele ning keskmistele mittekeerukatele krediitiasutustele ja investeerimisühingutele. Nende ettevõtete kestlikkuse alane teave, mida nad on kohustatud esitama, võib piirduda ettevõtja ärimudeli ja strateegia ning kestlikkuselase strateegia lühikirjeldusega, peamise kahjuliku mõju kestlikkuse aspektidele välja toomisega koos tegevustega, mis on ette võetud seoses nende mõjude seiramiseks, leevendamiseks, ärahoidmiseks, parandamiseks ja ettevõtja peamised kestlikkusega seotud riskid ja kuidas

ettevõtja neid juhib. Lisaks avalikustatakse neid tegevusi väljendavad põhinäitajad. Teave tuleb esitada kooskõlas keskmistele ja väikeettevõtjatele loodud kestlikkusaruandluse standarditega. Erandina ei pea need ettevõtted lisama kestlikkuse alast teavet oma tegevusaruandesse enne 2028. algavat majandusaastat. Kui nad seda ei tee, peab olema samas aruandes põhjendus, miks nad kestlikkusealast teavet ei avalikusta. (*Ibid.*)

Aruannete hindamisel lähtub autor kestlikkuse aruandluse direktiivis esitatud teabest keskkonnavalase-, sotsiaalse- ja ühingujuhtimise kohta. Hindamiskriteeriumid tulenevad direktiivis esitatud nõuetest, mis võtavad arvesse juba olemasolevaid ettevõtte jätkusuutlikkuse, mittefinants-informatsiooni aruandlusega seotud standardeid. Aruandluse hindamistabeli sisuline pool on koostatud kestlikkuse aruandluse direktiivis toodu alusel. Kuna direktiivis rõhutatakse, et „Roheleppe eesmärk on lahutada majanduskasv ressursikasutusest ja tagada, et kõik piirkonnad ... osalevad sotsiaalselt õiglases üleminekus kestlikule majandussüsteemile, nii et ühtegi inimest ega ühtegi kohta ei jäetaks kõrvale. Sellega aidatakse kaasa eesmärgile ehitada üles inimeste hüvanguks toimiv majandus, tugevdada liidu sotsiaalset turumajandust ja aidata tagada, et see on tulevikuks valmis ning loob stabiilsust, töökohti, majanduskasvu ja kestlikke investeeringuid. Need eesmärgid on eriti olulised, arvestades COVID-19 pandeemia põhjustatud sotsiaalmajanduslikku kahju ning vajadust kestliku, kaasava ja õiglase taastumise järele" (CSRD, 2022) ja "Krediidiasutused ja kindlustusandjad täidavad põhirolli roheleppe kohases üleminekus täielikult kestlikule ja kaasavale majandus- ja finantsüsteemile. Neil võib olla märkimisväärne positiivne ja negatiivne mõju laenuandmise, investeerimise ja väärtpaberite emissiooni tagamise kaudu" (*Ibid.*), siis magistr töö autor täiendab töötabelis 2 kestlikkuse aruandluse analüüsimiseks kestlikkuseaspekti „3. Ühingujuhtimine kestlikkuse vaatest, ärietika ja ettevõtluskultuur (kehtestatud normid) sh“: kuuendat alateemat „6)tegevuse mõju sidusrühmadele ja kogukonnale“, lisades: „tootearendus, laenu, investeeringud, jne, heategevus“, mis autori arvates peegeldab krediitiasutuste ja investeerimisühingute panust erinevaid majandussektoreid arendavatesse projektidesse. Aruannetes avaldatud vastavasisulise informatsiooni hindab autor tulemusnäitajana.

Järgnevalt, tabelis 2, esitatakse aruannetest otsitavat informatsiooni, mis puudutab keskkonna-, sotsiaal- ja ühingujuhtimise alast teavet alateemade kaupa:

Tabel 2. Kestlikkuse aruande teave

Kestlikkuse aspektid	Alateemad	
1.Keskkonnaalane teave	1) praegune ja prognoositav mõju keskkonnale;	
	2) kliimamuutustega kohanemine;	
	3) kasvuhoonegaaside emissioon, heitmed;	
	4) ressursside kasutamine ja ringmajandus, veekasutus;	
	5) reostus;	
	6) bioloogiline mitmekesisus ja ökosüsteemid;	
2. Sotsiaalne vastutus, töötajate kohtlemine	1) sooline võrdõiguslikkus, võrdne tasu sama töö eest;	
	2) koolitus ja oskuste arendamine;	
	3) puuetega inimeste tööhõive ja kaasamine;	
	4) meetmed ahistamise ja vägivalda vastu töökohal, mitmekesisus;	
	töötingimused, sh:	5) kindel tööhõive, tööaeg, piisav palk;
		6) sotsiaaldialoog;
		7) ühinguvabadus;
		8) töönõukogude olemasolu, kollektiivlepingud jne;
		9) töötajate teavitamis-, osalemis- ja konsulteerimisõigus;
		10) tööohutus,-tervishoid (töö- ja eraelu tasakaal);
inimõiguste järgimine	11) inimõiguste, põhivabaduste, demokraatlike põhimõtete austamine (teave inimõiguste kuritarvitamise vältimiseks)	
3. Ühingujuhtimine kestlikkuse vaatest	1) ülevaade seotud juhtorganitest, tegevusest, pädevusest, selle tagamisest;	
	2) sisekontrolli- ja riskijuhtimissüsteemid;	
	ärietika ja ettevõtluskultuur (kehtestatud normid) sh:	3) korruptsiooni- ja altkäemaksuvastane tegevus;
		4) rikkumisest teatajate kaitse;
		5) tegevus seoses poliitilise mõju avaldamisega, sh lobitegevus;
		6) tegevuse mõju sidusrühmadele ja kogukonnale tootearendus, laenud, investeringud, jne, heategevus;
		7) maksetavad, maksetega hilinemised väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele

Allikas: CSRD (2022 lk 51-52), autori koostatud

Tabel 2 hõlmab aruandes toodud informatsiooni sisu ja tulemusnäitajaid:

1) keskkonnaalane teave, mis kajastab ettevõtte majandustegevuse otsesest või kaudset kliima-, ja keskkonnamõju, tulemusnäitajaid väljendatakse heitmete, reostuse ja ressursside kogustena;

- 2) sotsiaalne vastutus, mida kestlikkuse aruandes kirjeldatakse peamiselt töökorralduse, töötajate kohtlemise ja nende erinevate õiguste tagamisega, tulemusnäitajaid väljendatakse tööjõuvoolavuses, täistööajaga töötajate arvus, töötajate vanuselises proportsioonis, soolist võrdõiguslikkust väljendavas naiste/meeste suhtes, läbiviidud koolitused jne;
- 3) ühingujuhtimises kestlikkuse vaatest, mida aruande lugejale selgitatakse nii ärireeetika, ettevõttesisese kultuuri, juhtimistavade, tootearenduse kui ka ettevõtja tegevuse mõjuga sidusrühmadele, tulemusnäitajad esitatakse uute, jätkusuutlikkusele suunatud toodete-teenuste, koostööprojektide, heategevuse, organisatsioonilise kuuluvusena, jne.

Magistritöö valimisse kuuluvad ettevõtted on põhinimekirja kuuluvad Coop Pank AS, DelfinGroup AS ja LHV Group AS, vaatlusperiood 2020-2021 aasta. Töös vaadeldakse ja analüüsitakse vaid majandusaasta aruandes esitatud ettevõtte jätkusuutlikkuse, sotsiaalse vastutustundlikkuse vms peatükki või eraldi esitatud ESG, CSR aruannet, majandusaasta aruande teisi peatükke ega osasid ei vaadelda ega analüüsita.

Võttes aluseks kestlikkusaruandluse direktiivis esitatud nõuded teabe esitamise ulatusele (CSRD lk 44), luuakse hindamismudel, millest lähtudes hindab autor tabelis 2 toodud kestlikkusaspektide alateemade kaupa ettevõtete majandusaasta aruannetes või nendega koos börsil avalikustatud ESG, CSR aruannetes esitatud mittefinantsinformatsiooni sisukust. Alljärgnevalt esitatakse hindamismudel, millega aruandes kestlikkusaspektide kohta alateemade kaupa esitatud teavet käesolevas töös hinnatakse:

- 0 punkti - ettevõtja pole kestlikkusaspekti puudutavat juhtimisstrateegiat ega alateemat sotsiaalselt vastutustundliku ettevõtte või jätkusuutlikkuse aruandes nimetanud ega käsitlenud;
- 1 punkt - aruandes on aspekti või alateema mittekäsitlemist põhjendatud või teave sisaldab aspektiga seotud ettevõtja strateegia, ärimudeli, poliitika lühikirjeldust;
- 1 punkt - aruandes kirjeldatakse vastupanuvõimet aspektiga seotud äririskidele ja kuidas neid juhitakse;
- 1 punkt - ettevõtja kirjeldab kestlikkusaspektiga seotud eesmärkide tähtaegu;
- 1 punkt - esitatakse peamised tegelikud kahjulikud mõjud, mis tulenevad ettevõtja tegevusest ja on seotud väärtusahelaga;
- 1 punkt - aruandes esitatakse tulemusnäitajaid.

Hindamispunktide järgi on kestlikkustegurite eest ühe majandusaasta aruandes esitatud mittefinantsinformatsiooni alusel võimalik saada kokku 120 punkti:

Keskkonnategurid kokku: 6 alateemat × kuni 5 punkti = 30 punkti;

Sotsiaalse vastutuse tegurid kokku: 11 alateemat × kuni 5 punkti = 55 punkti;

Ühingujuhtimine tegurid kokku: 7 alateemat × kuni 5 punkti = 35 punkti

Kokku: 30 punkti + 55 punkti + 35 punkti = 120 punkti.

Töö eesmärgi saavutamiseks moodustatakse iga ettevõtte 2020-2021 börsil esitatud aruannete hindamiseks, üleelmisel leheküljel oleva tabel 2 ja eelnimetatud hindamismudeli alusel eraldi töötabeli lisas 3, kus tuuakse ettevõtete kaupa, kestlikkusaspektide keskkonna-, sotsiaal ja ühingujuhtimisaspektid koos alateemadega. Aruandes avaldatud teavet, mida kogutakse vaatlusel, hinnatakse hindamismudeli abil.

Et teada saada, millise mittefinantsinformatsiooni avalikustamisele majandusaasta aruannetes ettevõtte jätkusuutlikkuse või sotsiaalse vastutuse alase info esitamise peatükis börsil noteeritud finantsteenuseid pakkuvad ettevõtted keskenduvad, koostatakse lisa 3 alusel lisa 4 ja lisa 5. Lisas 4 näidatakse ettevõtete kestlikkuse aspektide alateemade kaupa hinnangute aritmeetilised keskmised, mida kasutatakse aruannete alateemade sisu ulatuse hindamisel. Arvandmete töötlemisel kasutatakse tabelarvutussüsteemi Excel. Lisas 5 tuuakse kõikide aspektide koondhinded.

Magistritöö eesmärgi täitmiseks, uurimuse esimeses osas, töötati läbi erinevad teaduslikud ja valdkondlikud allikad, mille abil anti ülevaade mõistete vastutustundlik ettevõtlus, sotsiaalselt vastutustundlik ettevõtlus, jätkusuutlikkus, säästev areng, kestlikkus ajaloolisest arengust. Lisaks selgitati esimeses peatükis nende mõistetega seotud aruandluse kujunemist viimasel aastakümnel Euroopa Liidus, tuues välja direktiivides esitatud nõuded finantsteenuseid pakkuvatele ettevõtetele. Töö teise peatüki esimeses alapeatükis käsitleti magistritöö metoodikat ning teises alapeatükis viiakse läbi vaatlus ja analüüs valitud ettevõtete 2020. ja 2021. majandusaasta aruannetes esitatud mittefinantsinformatsiooni alusel, et selgitada välja börsil noteeritud finantsteenuseid pakkuvate ettevõtete poolt avaldatud säästva arenguga seotud teave ja millisele kestlikkuse aspektile ettevõtjad aruannetes keskenduvad.

2.2. Nasdaq Balti Börsi põhinimekirjas noteeritud finantsteenuseid pakkuvate ettevõtete aruannete analüüs

Eelmises magistritöö alapeatükis tutvustati ettevõtete valimit ja uurimismetoodikat, selles töö osas viib autor läbi uurimuse töö eesmärgi täitmiseks. Töö valimi analüüsi tulemusel on valimis kolm ettevõtet, kelle poolt on esitatud jätkusuutlikkuse või sotsiaalse vastutuse aruanded aastatel 2020 ja 2021. Magistritöö selles peatükis analüüsitakse Nasdaq Balti Tallinna, Riga ja Vilniuse Börsil noteeritud, valitud finantsteenuseid pakkuvate ettevõtjate majandusaasta aruannete tegevusaruannetes või eraldi esitatud aruannetes sotsiaalselt vastutustundliku ettevõtte või jätkusuutlikkuse aruandes esitatud mittefinantsinformatsiooni, mis käsitleb keskkonna-, sotsiaalse- ja ühingujuhtimise alast teavet, et välja selgitada millist säästva arenguga seotud teavet ettevõtted majandusaasta aruannetes avalikustavad, lisaks uuritakse, milliste kestlikkuse aruandluse direktiiviga nõutud keskkonna-, sotsiaal- ja ühingujuhtimise aspektidele ettevõtjad 2020.-2021. majandusaasta aruannetes keskenduvad.

Eelmises peatükis koosatud aruandluse hindamismudeli järgi on maksimumpunktid, mida ettevõtte võib majandusaasta aruandes esitatud kestlikkusealase informatsiooni põhjal saada, 120. Selline arv punkte saadakse kokku siis, kui ettevõtte on esitanud igal aastal aruandes võimalikult palju informatsiooni. See tähendab, et ettevõtja on iga keskkonna-, sotsiaal- ja ühingujuhtimisaspekti alateema mittekäsitlemist põhjendanud või teave sisaldab kestlikkusaspektiga seotud ettevõtja strateegia, ärimudeli, poliitika lühikirjeldust, ettevõtja kirjeldab vastupanuvõimet teguriga seotud äririskidele ja kuidas neid juhitakse, kirjeldab aspektiga seotud eesmärkide tähtaegu, esitatakse peamised tegelikud kahjulikud mõjud, mis tulenevad ettevõtja tegevusest ja on seotud väärtusahelaga ning lisaks esitatakse tulemusnäitajaid.

Hindamismudel lähtub direktiivis näitlikustatud üldisest, majandussektorit mittearvestavast informatsiooni esitamise kavast. Hinnang on subjektiivne. Valimisse jäänud ettevõtete majandusaasta aruannete mitteinformatsiooni sisulisel analüüsimisel saadud hindamistulemused on toodud koondtöötabelina lisa 3, lisa 4 esitatakse ettevõtete andmed liidetuna aastate ja alateemade lõikes ning leitakse hinnangute aritmeetilised keskmised. Autor lisab nii saadud hinded teksti ainult iga aspekti kolme kõrgema hinde saanud alateema kohta. Lisa 5 on hinnangud summeeritud aastate, ettevõtete ja kestlikkuse aspektide kaupa.

Kuigi hetkel finantssektori ettevõtetal sektoripõhised kohustuslikud aruandlusstandardid puuduvad ja ettevõtjatel lubatakse koostada aruanded endale sobivaid raamistikke ja standardeid kasutades, siis töö autor leiab, et kestlikkuse aruandluse direktiivis toodud standarditele soovitusliku teabe esitamise nõuete järgi koostatud hindamismudel võimaldab autoril magistritöö eesmärk täita.

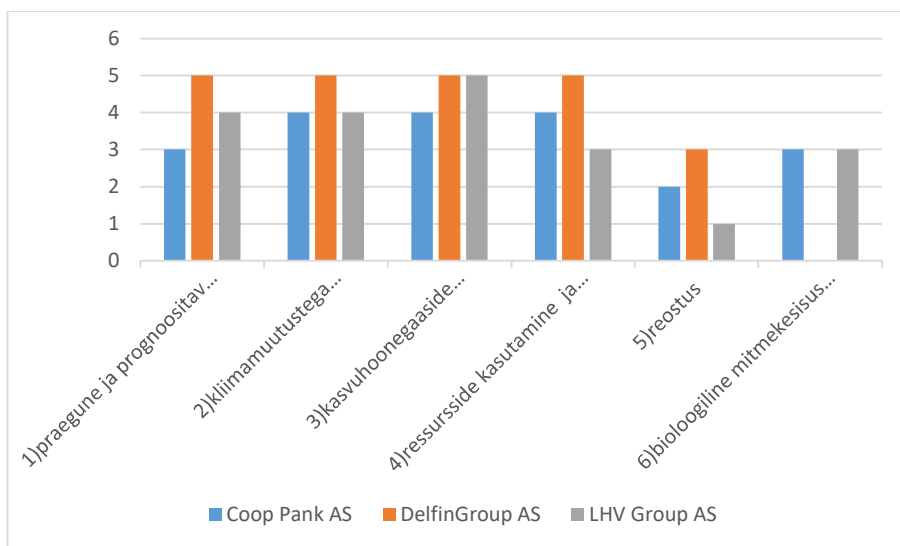
Börsiettevõtted, kelle aruandeid vaadeldakse, on Coop Pank AS, DelfinGroup AS ja LHV Group AS. COOP Pank AS ja DelfinGroup AS, noteeriti aktsianimekirjades aastast 2019, nende jätkusuutlikkuse vms aruanded on majandusaasta tegevusaruannete osana kättesaadavad alles aastast 2020. DelfinGroup AS pole 2022. majandusaasta aruannet magistritöö valmimise ajaks veel avaldanud. Kõigil kolmel ettevõttel on esitatud autorit huvitavad aruanded aastatel 2020 ja 2021.

Coop Pank AS poolt on avaldatud 2020. majandusaasta aruande tegevusaruande osana sotsiaalse vastutuse aruanne ja 2021. majandusaasta aruandes jätkusuutlikkuse aruanne. Mõlemal aastal esitab ettevõtte informatsiooni ÜRO säästva arengu eesmärkidest (United Nations, 2023a) juhindumise kohta. Antakse teada, et ühiskonnaliikmena tegutsetakse vaesuse vähendamise (SDG 1), tervise ja heaolu (SDG 3), rahatarkust jagades, töötajate haridusse panustades, haridus-asutustega koostööd tehes kvaliteetse hariduse (SDG 4), soolise võrdsuslikkuse (SDG 5) tagamise nimel. Eesmärgi viiakse ellu ühiskonda panustades. Klientidele igas Eesti piirkonnas pakutakse keskkonnasõbralikke tooteid ja teenuseid, mis jõuavad tarbijani läbi taskukohase puhta energia (SDG 7), ettevõtte panustab kohalikku tööhõivesse ja majanduskasvu (SDG 8), olles ise vastutustundlik tarbija ja tootja (SDG 12). Ettevõtte juhtimiskultuur tugineb põhimõttel ja eesmärgil säilitada ja arendada elu ja ökosüsteeme maapiirkondades (SDG 15), toetades rahu (SDG 16) ja eesmärkide saavutamiseks tehakse koostööd sidusgruppidega (SDG 17) (Coop Pank ..., 2023).

DelfinGroup AS esitatud 2020. ja 2021. majandusaasta aruannetega koos avalikustatakse jätkusuutlikkuse aruanded (ESG). Aruannetes esitletakse ÜRO säästva arengu eesmärgi, millest lähtuvalt ettevõtte tegutseb. Nendeks on kvaliteetne haridus (SDG 4), sooline võrdsuslikkus (SDG 5) tööhõive, majanduskasv (SDG 8), ebavõrdsuse vähendamine (SDG 10), vastutustundlik tarbimine ja tootmine (SDG 12), kliimameetmed, elurikkus, ringmajandus (SDG 13) ning rahu, tugevad institutsioonid (SDG 16) (DelfinGroup ..., 2023).

LHV Group AS poolt avalikustatakse 2020. ja 2021. majandusaasta aruannete tegevusaruannete osana ühingujuhi aruanded jätkusuutlikkusest. Kontsern lähtub oma majandustegevuses säästva arengu strateegia eesmärkidest: vaesuse vähendamine (SDG 1), taskukohane ja puhas energia (SDG 7), omalt poolt pakutakse inimväärset tööd, mis tagatakse kaasava majanduskasvuga (SDG 8) läbi vastutustundliku tarbimise ja tootmise (SDG 12). See kõik saavutatakse kliimaneutraalselt, säilitades elurikkust ja panustades ringmajandusse (SDG 13) (LHV Group ..., 2023).

Keskonnaalasest teabest peab COOP Pank AS oluliseks esitada ettevõtja tegevuse praeguse ja prognoositava mõju kahel vaadeldud aruande esitamise aastal, DelfinGroup AS peab seda infot väga oluliseks ning aruannetes kirjeldatakse põhjalikult ettevõtte tegevusega kaasnevaid keskkonnamõjusid. Aruannetes avaldatakse ettevõtete juhtimisstrateegiad ja poliitikad seoses antud teemaga. Coop Pank AS toob 2020. aasta vastutustundliku ettevõtte aruandes välja, et keskkonnanalane tegevus on seotud tootearendusega, päikese- ja tuuleparkide arendamisega. Jätkusuutlikkuse aruannetes annavad ettevõtjad teada, et koostööd ei tehta ettevõtetega kelle tegevusega kaasneb negatiivne keskkonnamõju, praeguse ja prognoositava ettevõtte tegevuse mõju toob välja ka AS LHV Group. Hindamispunkti keskmine on 4 nii 2020. ja 2021. aastal. Alljärgnev, joonis 6 illustreerib ettevõtete poolt 2020. majandusaasta jätkusuutlikkuse aruannetes avaldatud teavet alateemade kohta.

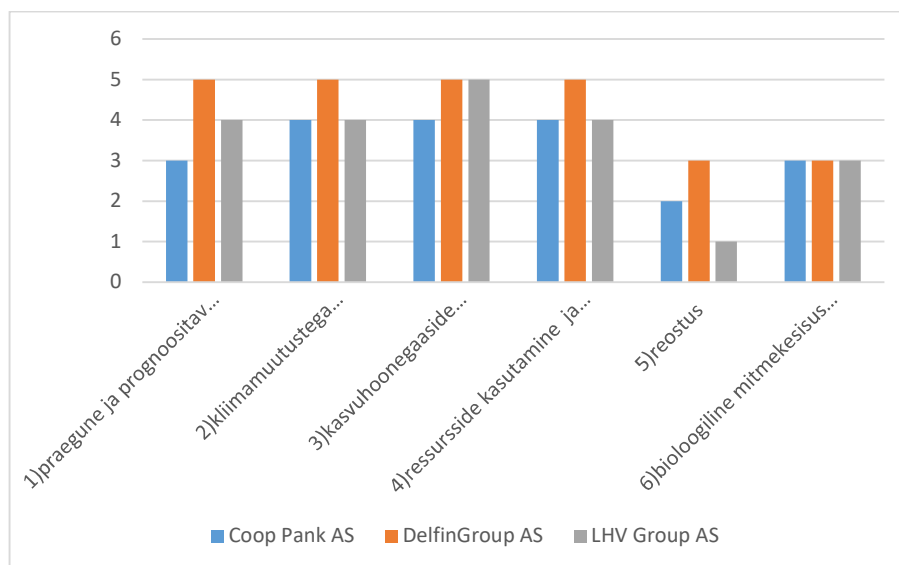
Joonis 6. Keskonnaalane teave 2020. aasta, hinnang
Allikas: autori koostatud lisa 3 alusel

Keskonnaalase teabe esitamisel peab Euroopa Liit oluliseks, et ettevõtjad teadvustaksid, palju heitmeid nad oma tegevusega keskkonda paiskavad. Eriti oluline on CO₂ emissioon (European

Green Deal ..., 2021). Vaadeldud aruannetes esitatud info järgi tegelesid kasvuhoonegaaside mõõtmisega ja aruannetes kajastavad arvutuste tulemusi aastatel 2020 ja 2021 kolmest ettevõtjast kolm. Polnud aastat, kus tegutsev ettevõtja poleks seda teemat aruandes käsitlenud. Mõõdeti kontoris tarbitud, kontoriseadmetele, transpordile kuluvat CO₂. Kasvuhoonegaase käsitlev teema on ettevõtjate poolt aruannetes põhjalikult selgitatud. Tulemusnäitajaid arvutatakse lähtuvalt Pariisi kokkuleppe raames loodud standardist (PCAF, 2023). AS LHV Group toob välja aruandlusele kuluva elektri süsinikdioksiidi koguse ja ollakse mures nullemissiooni pärast, mida soovitakse ettevõtte eesmärgina aastaks 2022 saavutada. Esitletakse innovaatilist plaani vähendada CO₂ läbi põllumajandustootmise. Autori hindeks lisa 4 järgi, saab mainitud teemakäsitus 4,67 punkti nii 2020. kui ka 2021. majandusaastal.

Joonisel 7 esitletakse 2021. aasta aruannete alusel keskkonnaalast teavet.

Joonis 7. Keskkonnaalane teave 2021. aasta, hinnang

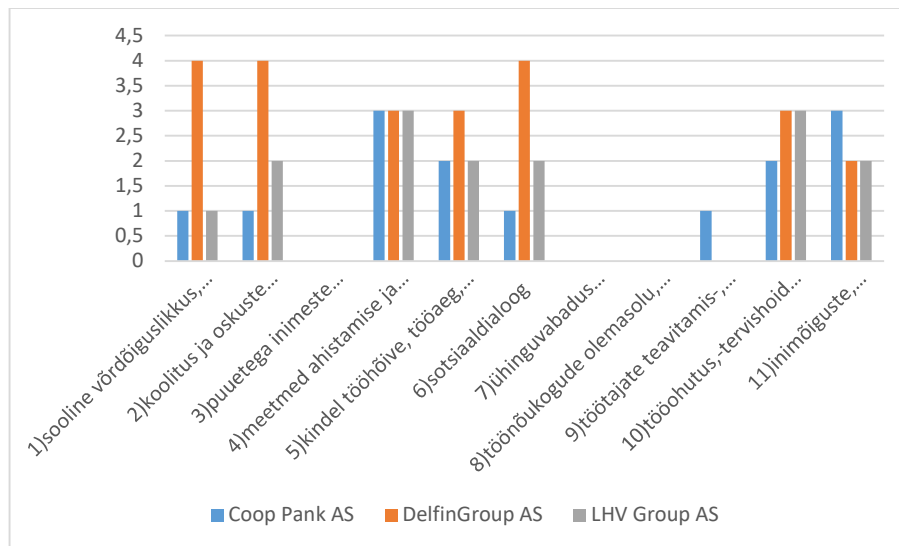
Allikas: autori koostatud lisa 3 alusel

Oluline kestlikkuse aspekt on ressursside (European Green Deal ..., 2021) oskuslik kasutamine, neid suunata taaskasutusse ja ringmajandusse (Kirchherr et al., 2018). Joonisel 7, neljas teema puudutab ressursside kasutamist ja ringmajandust. Ettevõtjad kirjeldavad koos tulemusnäitajatega tarbitud elektrit ja kütust. Veetarbimist vähendatakse pudelivee kraaniveega asendamisega. Vaadeldud ettevõtjad on kõik ressursside kasutamisest ja ringmajandusest teadlikud ning tõstavad seda ka oma aruandluses esile. Märgitakse paberikasutamise vähendamist, prügi sorteerimist, töötajate ohtlike jäätmete ja kantud riiete kogumist, vana mööbli kasutamist.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et finantsteenuseid pakkuvad ettevõtjad on teadlikud nii otsestest kui ka kaudsetest keskkonnamõjudest, mis nende äritegevusega kaasnevad. Ja sellele pööratakse tõsist tähelepanu, tegeletakse hoolikalt strateegiate ja meetodite välja töötamisega, et saavutada aina paremaid tulemusi ning -näitajaid.

Sotsiaalse vastutuse ja töötajate kohtlemise kestlikkuse aspekti alateemasid on direktiivis toodud üksteist (CSR, 2022 lk 51-52). Selle esimene alateema on „sooline võrdõiguslikkus sama tasu sama töö eest“. Kõik ettevõtjad on seda oma aruandluses vaadeldaval perioodil käsitlenud. Teemat kajastades, tuuakse välja ettevõtte strateegia ja tegevuse seoses inimeste palkamisega. Joonis 8 illustreerib 2020. aastal ettevõtjate poolt esitatud aruannetes avalikustatud andmeid, mis puudutab sotsiaalse vastutuse ja töötajate kohtlemist.

Alljärgnevalt avatakse joonisel 8 ettevõtte sotsiaalset vastutust ja töötajate kohtlemist puudutavad teemad aastal 2020.

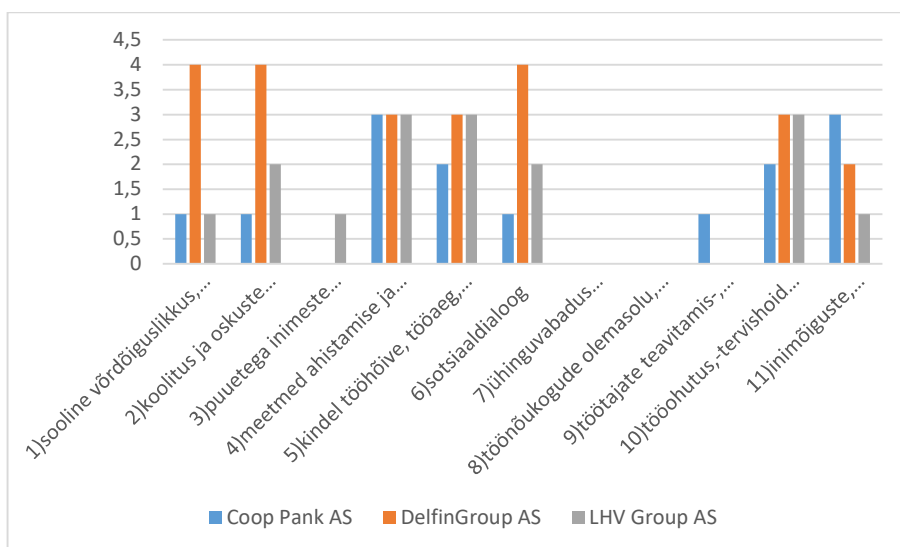
Joonis 8. Sotsiaalne vastutus ja töötajate kohtlemine 2020. aasta, hinnang
Allikas: autori koostatud lisa 3 alusel

Joonisel 8 on toodud ettevõtete sotsiaalse vastutuse ja töötajate kohtlemist puudutavad kestlikkuse alateemad. Ettevõtjad teavad, kui oluline on töötajate teadmisi ja oskusi kaasajastada. Vaadeldavates aruannetes antakse ülevaade nii uute, kui olemasolevate töötajate koolitamisest ja

ettevõttesisest personalipoliitikast. Töötajate teadmisi täiendatakse keskkonnaalase teabe, digioskuste, klienditeeninduse, terrorismi- ja rahapesutõkestamise ning andmekaitse osas.

Töötajate hoidmiseks on oluline ja ka Euroopa Komisjon CSRD (2022 lk 51-52) on sama meelt, et ettevõtte kestlikkuse määrab, kuidas ettevõttes on korraldatud tööhõive, -aeg ja tagatud piisav puhkus ja töötasu. Aruannetes esitatakse nii kirjeldavat informatsiooni kui ka arvnäitajaid. Aruande lugejale avaldatakse täiskohaga töötajate arv, meeste/naiste suhe ja töötajate vanuselise jaotus. Erandina toob DelfinGroup AS aruannetes välja soolise palgabavõrdsuse vähendamise.

Sotsiaalse vastutustundlikkuse ja töötajate kohtlemise lahutamatu osa on, kuidas ettevõtjad valmistuvad lahendama või ära hoidma ahistamist ja vägivalda töötajate suhtes, olenemata, kas see tekitatakse kaastöötajate või juhtide poolt. Ettevõtjad, kelle aruandeid töö autor analüüsib, avalikustavad sellekohast teavet. Peamiselt antakse teada, et probleem on teadvustatud, lähtutakse üldtunnustatud reeglitest ja välja on töötatud valdkondlikud juhised, millest meeskond lähtub. Teemat käsitletakse ettevõtjate poolt 2020. ja 2021. aastal sarnaselt. Punkte saavad aruanded selle teema osas 3. Järgnevalt joonisel 9 sotsiaalne vastutus ja töötajate kohtlemine ettevõtetes 2021.

Joonis 9. Sotsiaalne vastutus ja töötajate kohtlemine 2021. aasta, hinnang
Allikas: autori koostatud lisa 3 alusel

Joonisel 9 on näha, et kõik ettevõtted on käsitlenud teemat, mis puudutab meetmeid töötajate ahistamise ja vägivaldaga tegelemiseks. Joonis edastab sotsiaalse vastutuse ja töötajate kohtlemine alateemade lõikes aastal 2021. Sotsiaaldialoog töötajatega, mida väljendavad erinevad töösuhtest tulenevad läbirääkimised (De Prins et al., 2020), käsitlevad põhjalikumalt aastatel 2020 ja 2021

ettevõtted AS LHV Group ja DelfinGroup AS, kes kirjeldavad töötajate kaasamist juhtimisprotsessidesse.

Sotsiaalse vastutuse ja töötajate kohtlemise üks tähtsamaid teemasid, seoses COVID-19 pandeemiaga aastatel 2020, 2021, oli tööohutus ja -tervishoid. Sellekohast infot antakse seoses töö korraldamisega. Kõige põhjalikumalt kirjeldab ettevõtte tegevusi valdkonnas DelfinGroup AS. Aruandes antakse ülevaade missuguseid esemeid viirusest hoidumiseks töötajatele soetatakse. Ettevõtjad toovad Covid-19ga seonduva töötajate teadmiste täiendamise ja koolitusvajaduse all välja. Coop Pank AS ja LHV Pank AS kirjeldavad selle alateemaga seotud aruande osas panustamist töötajatele ettenähtud soodustusse vaktsineerimise, hambaravi kompensatsiooni ja tööohutuskoolituse näol. Hindamispunktide keskmine 2,67 mõlemal aruandlusaastal.

Sotsiaalse vastutuse ja töötajate kohtlemise kestlikkuseaspekt kätkeb endas kõiki alateemasid, mis on seotud töötaja ja tööandja töösuhtega. Ettevõtjad annavad majandusaasta aruannete sotsiaalse vastutustunde ja jätkusuutlikkuse aruannetes ülevaate ettevõtte personalipoliitikast. Graafikutega tõstetakse esile tulemusnäitajatena meeste/naise suhet, täiskohaga töötajate arvu, tööjõuvoolavust, töötajate vanuselist proportsiooni. Kirjeldatakse lühidalt töötaja palkamise strateegiat, millest lähtutakse töötajate arendamisel ja koolitamisel. Tööohutus- ja tervishoid ei olnud kõikides vaadeldud aruannetes pandeemia aastatel ühesuguse tähtsusega, sest ei peetud vajalikuks sellel pikemalt peatuda. Finantssektor sai enda töö ümber korraldada veebipõhiseks. Teemad, mida ei käsitleta sotsiaalses aspektis on „ühinguvabadus (ametiühingute õiguste austamine)“ ja „töönõukogu olemasolu, kollektiivlepingud jne“.

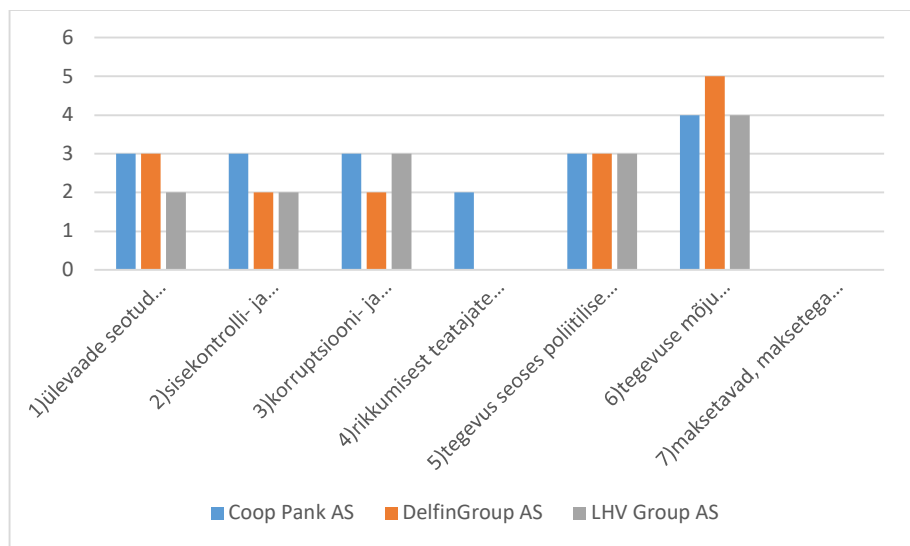
Nasdaq Balti põhinimekirjas noteeritud börsiettevõtetelt nõutakse ESG aruandlust (Kaasa kapitali, 2023), mis tähendab keskkonna-, sotsiaalse ja majandusliku vastutustunde väljendamist läbi oma äritegevuse. Kestlikkusearuandlus (CSRD, 2022a) toetub samadele põhimõtetele. Eelnevalt on autor vaadelnud ja analüüsinud ettevõtete majandusaasta aruannetes esitatud sotsiaalselt vastutustundliku ettevõtja või jätkusuutlikkuse aruandes esitatud teavet, mis puudutab keskkondlikke ja sotsiaalseid aspekte.

Ühingujuhtimine kestlikkusearuande (CSRD, 2022a) vaatest hõlmab ülevaadet kestlikkuse aruandluse ja ettevõttes sellega tegelevatest juhtidest, sisekontrolli- ja riskijuhtimissüsteemidest, korruptsiooni- ja altkäemaksuvastase tegevusega tegelemist, vilepuhujate reeglistiku loomist,

poliitilisest tegevusest ja äritegevuse mõjust sidusrühmadele, sealhulgas tegevuse mõjust kogukonnale kaasa arvatud heategevus. Sellesse alateemade rühma kuuluvad veel ettevõtjate tootearendused ja investeeringud, mida nüüd ja edaspidi teevad vastutustundlikud ettevõtjad säästva arengu eesmärke silmas pidades.

Ühingujuhtimise aspektis, on vajalik ettevõtete juhtide kohta esitada teave, mis annaks ülevaate ja kinnituse lugejale, et juhid on Euroopa Liidu kliima ja kestlikkusealaste tendentsidega kursis ja täiendavad ennast antud valdkondades pidevalt. Ettevõtted on liitunud Vastutustundliku Pangandusega ja lähtuvad ühingujuhtimisel selle printsiipidest (United Nations Environment Programme Finance Initiative, 2023). Antakse ülevaate juhtide kompetentsidest, kirjeldatakse juhtide tegevust noorsoo harimisega finantsvaldkonnas. DelfinGroup AS annab teada, et tema kaasajastab eakate finantskirjaoskust. Hindamispunkte saab teema 2,67.

Joonisel 10 on toodud 2020. majandusaastal ettevõtjate poolt avalikustatud informatsioon ühingujuhtimise kohta.

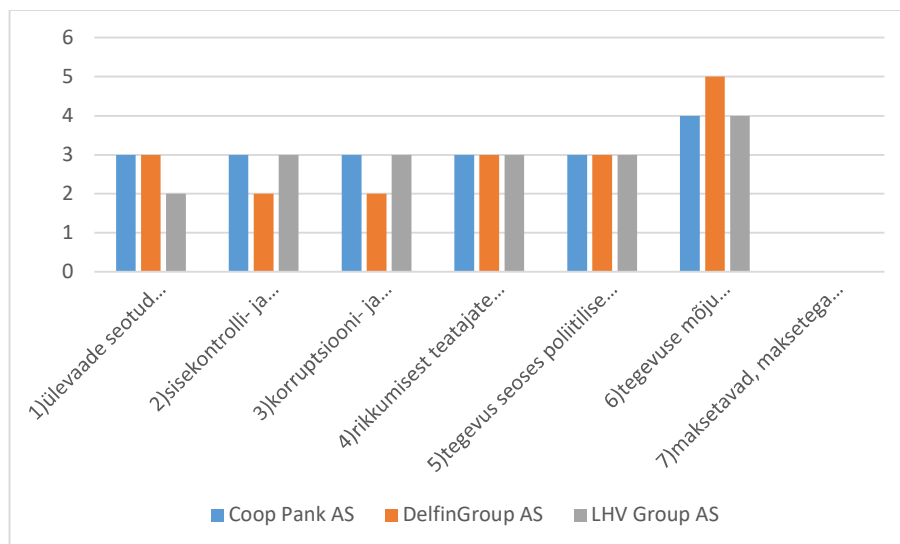
Joonis 10. Ühingujuhtimine kestlikkuse vaatest 2020. aasta, hinnang
Allikas: autori koostatud lisa 3 alusel

Ühingujuhtimise kestlikkuseaspektina on Euroopa Komisjon näinud ka rikkumistest teatajate kaitse poliitikat ettevõttes, ehk peetakse oluliseks vilepuhuja kaitse raamistiku loomist ettevõtja poolt, et ebaseaduslikud ja ettevõtja ning sidusrühmade mainele kahjulikud teod saaksid kiiresti avastatud ja lahendatud (CSRD, 2022a). Aastal 2020 tunneb teema vastu huvi ainult Coop Pank AS. Aastal 2021, nagu paistab joonisel 10, peavad ettevõtjad teemat enda jaoks oluliseks,

aruannetes antakse teada, et ettevõtetes on sisse viidud juhised ja reeglistikud ning neid tutvustatakse töötajatele. Rõhutatakse, et teavitajatele tagatakse anonüümsus ja kaitse.

Sisekontrolli- ja juhtimissüsteeme täiendatakse ja kaasajastatakse pidevalt. Vaid nii saab tagada ettevõtte tegevuste üle kontrolli ja tulemuste kvaliteedi, see omakorda tagab kõigi osapoolte rahulolu (Levald, 2014). Kui sisekontrolli ja juhtimissüsteeme aruandluses aastatel 2020 veel põhjalikult ei käsitletud, siis aastast 2021 on rõhuasetus kõigil kolmel ettevõttel jätkusuutlikkuse aruandes muutunud. Tuuakse välja ESG, keskkonna-, sotsiaal ja juhtimisrisk, küberturvalisusega seotud riskid, luuakse uusi raamistikke. ESG riske käsitlevad finantsteenuste pakkujad peamiselt seoses klientide krediidiriskiga. 2021. majandusaastal populaarsemaid teemasid, millele vaadeldavates aruannetes keskendutakse ja uut informatsiooni lugejale jagatakse on kliimariskest tulenev keskkonnarisk, sellega arvestatakse klientide rahastamise otsuste tegemisel. Teemakäsitluse ulatuse hindamispunkte keskmiselt 2,67.

Joonisel 11 esitatakse ühingujuhtimise alast teavet 2021. majandusaasta kohta.

Joonis 11. Ühingujuhtimine kestlikkuse vaatest 2021. aasta, hinnang
Allikas: autori koostatud lisa 3 alusel

Nagu joonis 11 illustreerib, on ettevõtjate jaoks populaarseim alateema ühingujuhtimisest kirjutades, ülevaade ettevõtte äritegevuse mõjust sidusrühmadele, toodete ja teenuste arendamisest, heategevusest, kuuluvusest rahvusvahelistesse valdkondlikesse organisatsioonidesse. Äritegevuses arvestatakse Rohelise Panganduse kokkulepet, arendatakse rohelisi tooteid, pakutakse rohelaene, rohelisiinguid, rohepensionifonde, tegeletakse roheliste

kinnisvaraarendustega, munitsipaalhoonete energiasäästlikumaks renoveerimisega, päikese- ja tuuleenergia arendamisega ja panustatakse keskkonnaharidusse. Korraldatakse seminare, konverentse. Heategevuslike ürituste toetamine, annetused haiglatele, pensionäridele ja noortele digi- ja finantstarkuse jagamist. Teema hinnatakse 4,33 punkti vääriliseks.

Ettevõtete aruannetes avalikustatakse juhtide kestlikkusealast tegevust, pädevust, ettevõtte sisekontrolli- ja riskijuhtimissüsteeme, korrupsiooni- ja altkäemaksuvastast tegevust, ettevõttesisestest rikkumistest teatajate kaitset ja tegevuste mõju sidusrühmadele. Teema, mida ettevõtjad ei käsitle, on „maksetavad, maksetega hilinevad väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele“.

Balti Börsi finantsteenuseid pakkuvate ettevõtete sotsiaalse vastutuse või jätkusuutlikkuse aruannete analüüsi põhjal võib öelda, et ettevõtjad keskenduvad Euroopa Liidu Pariisi kliimakokkuleppe eesmärgi elluviimise kaasa aitamisele ja tegelevad keskkonnasäästlike, kliimaneutraalsete toodete ja teenuste arendamise, heitmete koguste mõõtmise ning reostuse vähendamise läbi ringmajanduses osalemise.

Finantsteenuseid pakkuvad ettevõtjad on oma majandustegevuse keskkonnamõjudest teadlikud. Selleks, et saavutada aina paremaid tulemusnäitajaid, tegeletakse uute kokkuhoiu ja heitmete vähendamise strateegiate ja meetodite välja töötamisega. Sotsiaalse vastutuse ja töötajate kohtlemise kestlikkuseaspektis tutvustavad ettevõtjad aruannetes personalipoliitikat, tööjõu värbamise strateegiat, töötajate koolitamist, annavad ülevaate töötajate soost, vanuselisest proportsioonist, täiskohaga töötajate arvust, avalikustavad tööjõuoolavuse. Kuna finantssektor sai oma tööd ümber korraldada veebipõhiseks, polnud tööohutus- ja tervishoid kõikidele vaadeldud ettevõtjate aruannetele pandeemia aastatel ühesuguse tähtsusega. Selgus, et võrdõiguslikkuse tagamisel lähtuvad ettevõtjad üldtunnustatud normidest ning ootavad seda ka oma töötajatelt. Ühingujuhtimise kestlikkuseaspektis käsitleti ettevõtete juhtide kestlikkusealast tegevust, pädevust, ettevõtte sisekontrolli- ja riskijuhtimissüsteeme, korrupsiooni- ja altkäemaksuvastast tegevust, ettevõttesisestest rikkumistest teatajate kaitset ja tegevuste mõju sidusrühmadele.

Ettevõtjad lähtuvad äritegevuses säästva arengu eesmärkidest, mis toetavad kestlikkuse aruannete koostamist. Aruannetes avaldatakse, et finantsteenuseid pakkuvad börsiettevõtted tuginevad

äritegevuses SDG 1, SDG 3, SDG 4, SDG 5, SDG 7, SDG 8, SDG 12, SDG 13, SDG 15, SDG 16 ja SDG 17.

Hindamismudeli järgi loodud punktide ja nende alusel aritmeetiliste keskmisi punkte vaadates selgub, et ettevõtted keskenduvad 2020-2021 aruannetes esitatud alateemadele, mis puudutavad keskkonnavalase teabe avaldamist: „kasvuhoonegaaside emissioon, heitmed“, 4,67 punkti, „kliimamuutustega kohanemine (tasuva- ja/või taastumatu energia kasutamine), 4,33 punkti. Kolmandal kohal on ühingujuhtimise teema „tegevuse mõju sidusrühmadele ja kogukonnale, tootearendus, laenud, investeringud, jne, heategevus“, 4,33 punkti. Lisa 3 andmete alusel loodud lisa 5 näitab, et teemade ja aastate lõikes on ettevõtjate poolt aruannetes enimkäsitletud keskkonnavalast teavet, järgneb ühingujuhtimise teave.

KOKKUVÕTE

Ühiskondlik, majanduslik ja sotsiaalne tegevus on loonud situatsiooni, kus selle mõju kliimale ning ökosüsteemidele on negatiivne ning sellega kaasnevad perspektiivis probleemid tulevastele generatsioonidele. Selle pidurdamiseks ning edaspidiste suuremate kahjude ära hoidmiseks ja ennetamiseks lõi Ühinenud Rahvaste Organisatsioon säästva arengu eesmärgid, mille peamine idee seisneb riikide, institutsioonide, organisatsioonide ja ettevõtete keskkonna, majandusliku ja sotsiaalse mõju eesmärgipärasel ja teadlikus suunamises. Vastutustundlik, teadlik nendevaheline säästva tasakaalu hoidmine võimaldab ühiskonna jätkusuutliku arengu. Ülemaailmselt valitsuste tasandil kokku lepitud säästva arengu eesmärgid on head orientiirid riiklike sisepoliitika kujundamisel, sest need inspireerivad diskussioonide tekkimist ja innovaatiliste algatusteni jõudmist.

Magistritöö eesmärk on välja selgitada, millist säästva arenguga seotud informatsiooni Nasdaq Balti börsil noteeritud finantsteenuseid pakkuvad ettevõtted majandusaasta aruannetes avalikustavad. Lisaks uurib autor, millistele kestlikkusaruandluse direktiivis toodud kestlikkusaspektide alateemadele ettevõtjad aruannetes keskenduvad. Balti Börsil noteeritud finantsteenuseid pakkuvate ettevõtete sotsiaalse vastutustundlikkuse või jätkusuutlikkuse aruandluse uurimine on aktuaalne, sest jätkusuutlikkuse aruandlus on arenemas ja finantssektor on eeskujuks kui ka oluliseks partneriks teistele majandussektoritele.

Magistritöö eesmärgi täitmiseks töötas autor esimeses osas läbi erinevad teaduslikud ja valdkondlikud allikad, mille abil andis ülevaate mõistete vastutustundlik ettevõtlus, sotsiaalselt vastutustundlik ettevõtlus, jätkusuutlikkus, kestlikkus ajaloolisest arengust. Lisaks esitas autor esimeses peatükis nende mõistete seotud aruandluse kujunemist viimastel aastakümnetel Euroopa Liidus, tuues välja direktiivides esitatud nõuded Nasdaq Balti Börsil noteeritud finantsteenuseid pakkuvatele ettevõtetele.

Oma tegevuses juhivad Balti Börsi turud Euroopa Liidu direktiividest ja standarditest ning nad on kontrollitud riiklike finantsjärelvalveasutuste poolt, mis tagab ka nende usaldusväärsuse. Liitumiseks Balti põhinimekirjaga peab ettevõtte olema tegutsenud vähemalt kolm aastat, tal peab olema vähemalt nelja miljoni euro suurune turuväärtus, piisavalt vabu osakuid, raamatupidamine peab olema korraldatud vastavalt Rahusvahelisele Finantsaruandluse standardile (IFRS), ettevõtte peab esitama kvartaliaalseid, poolaasta ja aastaaruandeid, ettevõttel on prospekti esitamise nõue ja

esitama peab ka ühingujuhtimise tava ning jätkusuutlikkuse, vastutustundliku ettevõtluse (ESG- *Enviromental, social, governance*) kohast teavet. Aruanded esitatakse kohalikus ja inglise keeles.

Uurimuse teises peatükis koostas ja esitas autor uurimistöö kvalitatiivsed meetodikad, millest ühega leidis vaatlusalused ettevõtted. Teine meetodika on koostatud kestlikkusearuandluse direktiivis toodud kriteeriumite põhjal ettevõtjate aruannete sisu ulatuse hindamiseks.

Nasdaq Balti turul oli 31.12.2022. kokku üksteist finantsteenuseid pakkuvat ettevõtet. Need ettevõtted on põhinimekirjas, lisanimekirjas ja First Northi nimekirjas. Hindamise aluseks olid ettevõtete majandusaasta aruanded 2020 ja 2022. Valikukriteeriumiks oli, et ettevõtjal peab kindlasti olema esitatud majandusaasta tegevusaruande osana või eraldiseisva aruandena sotsiaalse vastutustundlikkuse või jätkusuutlikkuse aruanne. Valimisse jäid kolm ettevõtet, kes on noteeritud Nasdaq Balti Tallinna ja Riga põhinimekirjades.

Kuna uurimistöö lisaeesmärk on välja selgitada millise informatsiooni avalikustamisele oma majandusaasta aruannetes sotsiaalselt vastutustundliku ettevõtte peatükis börsil noteeritud finantsteenuseid pakkuvad ettevõtted keskenduvad, siis pärast ettevõtete välja valimist viidi läbi kvalitatiivne uurimus ettevõtjate aruannetes esitatud informatsioonile. Selleks koostati magistr töö lisad 3 kuni 5. ja joonised 6 kuni 11. Esitatud informatsioon põhineb keskkonnavalasele, sotsiaalsele ja ühingujuhtimise kestlikkuseaspektile. Kõik aspektid jagunevad omakorda alateemadeks, mis aitavad aspekti paremini lahti mõtestada ning mille tähtsus olenevalt majandussektorist võib olla erinev.

Andmeanalüüsi tulemusena võib öelda, et Nasdaq Balti Börsil finantsteenuseid pakkuvad ettevõtjad on otsese ja kaudse tegevuse keskkonnamõjudest teadlikud. Aastatel 2020-2021 tegeletakse hoolikalt uute ressursside kokkuhoiu ja heitmete vähendamise strateegiate ja meetodite välja töötamisega. Sotsiaalse vastutuse ja töötajate kohtlemise kestlikkuseaspektis käsitleti alateemasid, mis on seotud töösuhetega. Ettevõtjad tutvustavad aruannetes personalipoliitikat, tööjõu värbamise strateegiast, töötaja koolitamist, annavad ülevaate töötajate soost, täiskohaga töötajatest, tööjõuvoolavusest, töötajate vanuselist proportsioonist. Ettevõtjad annavad aruannetes teada, et lähtutakse üldtunnustatud normidest. Ühingujuhtimise kestlikkuseaspekti alateemades käsitleti ettevõtete juhtide kestlikkusealast tegevust, pädevust, ettevõtte sisekontrolli- ja riskijuhtimissüsteemi, korrupsiooni- ja altkäemaksuvastaseid meetmeid, ettevõttesisestest rikkumistest teatajate kaitset ja ettevõtte tegevuste mõju sidusrühmadele.

Magistritöö eesmärk on välja selgitada, millist säästva arenguga seotud mittefinants-informatsiooni Nasdaq Balti börsil noteeritud finantsteenuseid pakkuvad ettevõtted majandusaasta aruannetes avalikustavad. Lisaks uurib autor, millistele kestlikkusaruandluse direktiivis toodud kestlikkusaspektide alateemadele ettevõtjad aruannetes keskenduvad. Läbi viidud uuringu tulemuste järeldused on järgmised:

- 1) ettevõtjad lähtuvad äritegevuses säästva arengu eesmärkidest, mis toetavad kestlikkuse aruande koostamist;
- 2) töö autori poolt koostatud hindamismudeli järgi saadud hinnete põhjal võib järeldada, et ettevõtted keskenduvad vaadeldaval perioodil keskkonnaalase teabe esitamisele. Kasvuhoonegaaside emissioon, heitmed ja kliimamuutustega kohanemine (taastuva- ja/või taastumatu energia kasutamine) olid valdkonnad, millest antakse põhjalik ülevaade ja seatakse endale väljakutseid. Ühingujuhtimise valdkonnast peetakse olulisemaks alateemat, mis puudutab tegevuse mõju sidusrühmadele, informatsioon sisaldab teavet ettevõtte juhtimise ja äritegevuse, tootearenduse, heategevuse, ühiskondliku tegevuse, mõjuorganisatsioonide töögruppides osalemisesekontrolli- ja riskijuhtimise ning ESG eesmärkide juurutamise kohta ettevõtte juhtimisstrateegiasse.

Töö tulemusel järeldatakse, et valimis olnud ettevõtjad on informeeritud säästva arengu, Rohelise kokkuleppe ja kestlikkus aruandluse trendidest.

SUMMARY

SUSTAINABLE DEVELOPMENT REPORTING AS AN EXAMPLE OF COMPANIES PROVIDING FINANCIAL SERVICES LISTED ON THE BALTIC STOCK EXCHANGE

Jaanika Lokk

Social, economic and social activities have created a situation where its impact on the climate and ecosystems is negative, and in the future, it will cause problems for future generations. In order to slow it down and to prevent and prevent future major damages, the United Nations created sustainable development goals, the main idea of which is the purposeful and conscious direction of the environmental, economic and social impact of countries, institutions, organizations and companies. Responsible, conscious maintenance of a sustainable balance between them enables the sustainable development of society. Sustainable development goals agreed at the level of governments worldwide are good guidelines for shaping national internal policies, because they inspire the emergence of discussions and reaching innovative initiatives.

The aim of the master's thesis is to find out what information related to sustainable development is disclosed by companies offering financial services listed on the Nasdaq Baltic Stock Exchange in their annual reports. In addition, the author investigates which sub-topics of sustainability aspects given in the sustainability reporting directive companies focus on in their reports. Researching the social responsibility or sustainability reporting of companies offering financial services listed on the Baltic Stock Exchange is relevant, because sustainability reporting is developing and the financial sector is an example as well as an important partner for other economic sectors.

In order to fulfill the purpose of the master's thesis, in the first part, the author worked through various scientific and sectoral sources, with the help of which he gave an overview of the historical development of the concepts of responsible business, socially responsible business, sustainability, sustainability. In addition, in the first chapter, the author presented the development of reporting

related to these concepts in the European Union in recent decades, highlighting the requirements set forth in the directives for companies offering financial services listed on the Nasdaq Baltic Stock Exchange.

In their activities, the Baltic Stock Exchange markets are guided by European Union directives and standards, and they are controlled by national financial supervisory authorities, which also guarantees their reliability. To join the main Baltic list, a company must have been operating for at least three years, it must have a market value of at least four million euros, enough free units, accounting must be organized in accordance with the International Financial Reporting Standard (IFRS), the company must submit quarterly, half-yearly and annual reports, the company must submit a prospectus requirement and must also submit information about corporate governance practice and sustainability, responsible business (ESG-Environmental, social, governance). Reports are provided in local and English languages.

In the second chapter of the study, the author prepared and presented qualitative research methods, one of which found the companies under review. The second methodology has been prepared based on the criteria given in the Sustainability Reporting Directive to assess the extent of the content of companies' reports.

Nasdaq on the Baltic market was 31.12.2022. a total of eleven financial services companies. These companies are on the main list, the supplementary list and the First North list. The evaluation was based on the companies' annual reports for 2020 and 2022. The selection criterion was that the company must have submitted a social responsibility or sustainability report as part of the annual activity report or as a separate report. Three companies listed in the main lists of Nasdaq Baltic Tallinn and Riga remained in the sample.

Since the additional goal of the research is to find out what information companies offering financial services listed on the stock exchange focus on disclosing in their financial year reports in the socially responsible company chapter, after selecting the companies, a qualitative study was conducted on the information presented in the companies' reports. For this purpose, appendices 3 to 5 and figures 6 to 11 of the master's thesis were prepared. The information presented is based on the environmental, social and sustainability aspects of corporate governance. All aspects are in turn divided into sub-topics, which help to better understand the aspect, and the importance of which may differ depending on the economic sector.

As a result of the data analysis, it can be said that companies offering financial services on the Nasdaq Baltic Exchange are aware of the environmental effects of their direct and indirect activities. In 2020-2021, new strategies and methods for saving resources and reducing emissions will be carefully developed. In the sustainability aspect of social responsibility and employee treatment, sub-themes related to the employment relationship were discussed. In their reports, entrepreneurs introduce personnel policy, labor recruitment strategy, employee training, provide an overview of the gender of employees, full-time employees, labor turnover, and the age ratio of employees. In their reports, the companies inform that they are based on generally accepted norms. In the subtopics of the sustainability aspect of corporate management, order sustainability activities of itlet company managers, competence, the company's internal control and risk management system, anti-corruption and anti-bribery measures, whistleblower protection and the impact of the company's activities on stakeholders.

The aim of the master's thesis is to find out what kind of non-financial information related to sustainable development disclosed by companies offering financial services listed on the Nasdaq Baltic Stock Exchange in their annual reports. In addition, the author investigates which sub-topics of sustainability aspects given in the sustainability reporting directive companies focus on in their reports. The conclusions of the conducted research are as follows:

- 1) entrepreneurs base their business activities on the goals of sustainable development, which support the preparation of a sustainability report;
- 2) on the basis of the grades obtained according to the evaluation model prepared by the author of the paper, it can be concluded that companies focus on presenting environmental information in the observed period. Greenhouse gas emissions, emissions and adaptation to climate change (renewable and/or non-renewable energy use) were areas to be thoroughly reviewed and challenged. From the field of corporate governance, the subtopic that concerns the impact of activities on stakeholders is considered more important, the information contains information about company management and business activities, product development, charity, social activities, internal control and risk management of participation in impact organizations' working groups, and the introduction of ESG goals into the company's management strategy.

As a result of the work, it is concluded that the entrepreneurs in the sample are informed about the trends of sustainable development, Green Agreement and sustainability reporting.

KASUTATUD ALLIKATE LOETELU

Alver, J., & Alver, L. (2011). *Majandusarvestus ja rahandus: Leksikon*. I, A-L. Deebet.

AS DelfinGroup. Aruanded. Nasdaq Balti börs. (2023). Kasutatud 13. aprill 2023
<https://nasdaqbaltic.com/statistics/et/instrument/LV0000101806/reports>

Audiitortegevuse seadus. RT I, 05.05.2022, 7, § 13

Balti aktsiad. Nasdaq Balti börs. (2023). Kasutatud 13. aprill 2023
<https://nasdaqbaltic.com/statistics/et/shares>

Carroll, A. B. (1979). A Three-Dimensional Conceptual Model of Corporate Performance. *The Academy of Management Review*, 4(4), 497. <https://doi.org/10.2307/257850>

Carroll, A. B. (1991). The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders. *Business Horizons*, 34(4), 39–48.
[https://doi.org/10.1016/0007-6813\(91\)90005-G](https://doi.org/10.1016/0007-6813(91)90005-G)

Carvalho, G. O. (2001). Sustainable development: Is it achievable within the existing international political economy context? *Sustainable Development*, 9(2), 61–73.
<https://doi.org/10.1002/sd.159>

Chaffee, E. C. (2017). The Origins of Corporate Social Responsibility. *University of Cincinnati Law Review*, 85, 347–373.

Chiaromonte, L., Dreassi, A., Girardone, C., & Piserà, S. (2022). Do ESG strategies enhance bank stability during financial turmoil? Evidence from Europe. *The European Journal of Finance*, 28(12), 1173–1211. <https://doi.org/10.1080/1351847X.2021.1964556>

Coop Pank AS. Aruanded. Nasdaq Balti börs. (2023). Kasutatud 13. aprill 2023
<https://nasdaqbaltic.com/statistics/et/instrument/EE3100007857/reports>

Dabbous, A., & Tarhini, A. (2021). Does sharing economy promote sustainable economic development and energy efficiency? Evidence from OECD countries. *Journal of Innovation & Knowledge*, 6(1), 58–68. <https://doi.org/10.1016/j.jik.2020.11.001>

Davis, K. (1967). Understanding the social responsibility puzzle. *Business Horizons*, 10(4), 45–50. [https://doi.org/10.1016/0007-6813\(67\)90007-9](https://doi.org/10.1016/0007-6813(67)90007-9)

De Prins, P., Stuer, D., & Gielens, T. (2020). Revitalizing social dialogue in the workplace: The impact of a cooperative industrial relations climate and sustainable HR practices on

reducing employee harm. *International Journal of Human Resource Management*, 31(13), 1684–1704. <https://doi.org/10.1080/09585192.2017.1423098>

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/95/EL, 22. Oktoober 2014, millega muudetakse direktiivi 2013/34/EL seoses mitmekesisust käsitleva teabe ja muu kui finantsteabe avalikustamisega teatavate suurettevõtjate ja kontsernide poolt. ELT L 330/1, 15.11.2014

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2022/2464, 14. Detsember 2022, millega muudetakse määrust (EL) nr 537/2014, direktiivi 2004/109/EÜ, direktiivi 2006/43/EÜ ja direktiivi 2013/34/EL seoses äriühingute kestlikkusaruandlusega (EMPs kohaldatav tekst), OJ L (2022). ELT L 322/15, 16.12.2022

Du Pisani, J. A. (2006). Sustainable development – historical roots of the concept. *Environmental Sciences*, 3(2), 83–96. <https://doi.org/10.1080/15693430600688831>

EfTEN Real Estate Fund AS. Aruanded. Nasdaq Balti börs. (2023). Kasutatud 17. aprill 2023 <https://nasdaqbaltic.com/statistics/et/instrument/EE3100127242/reports>

Elkington, J. (1997). *Enter the Triple Bottom Line.*

Estonian Japan Trading Company AS. Aruanded. Nasdaq Balti börs. (2023). Kasutatud 17. aprill 2023 <https://nasdaqbaltic.com/statistics/et/instrument/EE3100008996/reports>

EU taxonomy for sustainable activities, (2023). Kasutatud 17. aprill 2023 https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/eu-taxonomy-sustainable-activities_en

European Green Deal, (2021). Kasutatud 17. aprill 2023 https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_et

European Green Deal. (2022, Detsember 6). Kasutatud 17. aprill 2023 <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/green-deal/>

Everett, L. (2016). *Corporate Brand Personality. Re-focus your organization's culture to build trust, respect and authenticity.* Kogan Page Limited.

Fonseca, L. M., Domingues, J. P., & Dima, A. M. (2020). Mapping the Sustainable Development Goals Relationships. *Sustainability*, 12(8), 3359. <https://doi.org/10.3390/su12083359>

Freeman, R. E. (1984). *Strategic Management: A Stakeholder Approach.* Pitman.

Friede, G., Busch, T., & Bassen, A. (2015). ESG and financial performance: Aggregated evidence from more than 2000 empirical studies. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 5(4), 210–233. <https://doi.org/10.1080/20430795.2015.1118917>

Friedman, M. (1970, September 13). A Friedman doctrine-- The Social Responsibility Of Business Is to Increase Its Profits. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/1970/09/13/archives/a-friedman-doctrine-the-social-responsibility-of-business-is-to.html> Kasutatud 17. aprill 2023

- Frigate AS. Aruanded. Nasdaq Balti börs.* (2023). Kasutatud 17. aprill 2023
<https://nasdaqbaltic.com/statistics/et/instrument/LV0000101665/reports>
- Frostenson, M., & Prenkert, F. (2015). Sustainable supply chain management when focal firms are complex: A network perspective. *Journal of Cleaner Production*, *107*, 85–94.
<https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2014.05.034>
- GRI. (2023). *GRI—Standards*. Global Reporting Initiative. Kasutatud 17. aprill 2023
<https://www.globalreporting.org/standards/>
- Hargrove, A., Qandeel, M., & Sommer, J. M. (2019). Global governance for climate justice: A cross-national analysis of CO2 emissions. *Global Transitions*, *1*, 190–199.
<https://doi.org/10.1016/j.glt.2019.11.001>
- Hay, J. (2018). Tie banker bonuses to ESG, says Euro Parliament. *Global Capital*
- Heald, M. (2018). *The Social Responsibilities of Business* (1. tr). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781351317368>
- Hugé, J., Waas, T., Eggermont, G., & Verbruggen, A. (2011). Impact assessment for a sustainable energy future—Reflections and practical experiences. *Energy Policy*, *39*(10), 6243–6253. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2011.07.023>
- Husted, B. W., & Allen, D. B. (2007). Strategic Corporate Social Responsibility and Value Creation among Large Firms. *Long Range Planning*, *40*(6), 594–610.
<https://doi.org/10.1016/j.lrp.2007.07.001>
- Ilhan, E., Krueger, P., Sautner, Z., & Starks, L. T. (2023). Climate Risk Disclosure and Institutional Investors. *The Review of Financial Studies*, hhad002.
<https://doi.org/10.1093/rfs/hhad002>
- ILO. (2023). *Subjects covered by International Labour Standards*. International Labour Standards. Kasutatud 17. aprill 2023 <https://www.ilo.org/global/standards/subjects-covered-by-international-labour-standards/lang--en/index.htm>
- Invalda INVL AB. Aruanded. Nasdaq Balti börs.* (2023). Kasutatud 17. aprill 2023
<https://nasdaqbaltic.com/statistics/et/instrument/LT0000102279/reports>
- INVL Technology. Aruanded. Nasdaq Balti börs.* (2023). Kasutatud 17. aprill 2023
<https://nasdaqbaltic.com/statistics/et/instrument/LT0000128860/reports>
- IPAS INDEXO. Aruanded. Nasdaq Balti börs.* (2023). 17. aprill 2023
<https://nasdaqbaltic.com/statistics/et/instrument/LV0000101863/reports>
- ISO—International Organization for Standardization.* (2023, Aprill 28). ISO. Kasutatud 17. aprill 2023 <https://www.iso.org/home.html>
- Kaasa kapitali.* (2023). Nasdaq Baltic. Kasutatud 17. aprill 2023
<https://nasdaqbaltic.com/et/alusta-siit/kaasa-kapitali/>

- Keskkonnajuhtimise süsteem EMAS*. (2023). Ringmajandus. Kasutatud 17. aprill 2023
<https://ringmajandus.envir.ee/et/keskkonnajuhtimise-susteem-emas>
- Kirchherr, J., Piscicelli, L., Bour, R., Kostense-Smit, E., Muller, J., Huibrechtse-Truijens, A., & Hekkert, M. (2018). Barriers to the Circular Economy: Evidence From the European Union (EU). *Ecological Economics*, 150, 264–272.
<https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2018.04.028>
- Kjell, G., & Pervez, G. (2004). *Äriuuringute meetodid*. Külim.
- Latapí Agudelo, M. A., Jóhannsdóttir, L., & Davídsdóttir, B. (2019). A literature review of the history and evolution of corporate social responsibility. *International Journal of Corporate Social Responsibility*, 4(1), 1. <https://doi.org/10.1186/s40991-018-0039-y>
- Latvia 2030—Sustainable Development Strategy of Latvia*. (2018, Märts 29). Diversity of Cultural Expressions. Kasutatud 17. aprill 2023 <https://en.unesco.org/creativity/policy-monitoring-platform/latvia-2030-sustainable>
- Levald, H. (2014). *Kvaliteetjuhtimine igapähele. Olemus, rakendamine ja arendamine*. Tea Kirjastus.
- LHV Group AS. Aruanded. Nasdaq Balti börs*. (2023). 14. aprill 2023
<https://nasdaqbaltic.com/statistics/et/instrument/EE3100102203/reports>
- Lupu, A. C., & Ivan, O. R. (2021). Achieving the Sustainable Development Goals. *Annals of the University of Oradea, Economic Science Series*, 30(2), 147–154.
[https://doi.org/10.47535/1991auoes30\(2\)016](https://doi.org/10.47535/1991auoes30(2)016)
- Murphy, P. E., & Schlegelmilch, B. B. (2013). Corporate social responsibility and corporate social irresponsibility: Introduction to a special topic section. *Journal of Business Research*, 66(10), 1807–1813. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2013.02.001>
- NEO Finance AB. Aruanded. Nasdaq Balti börs*. (2023). Kasutatud 17. aprill 2023
<https://nasdaqbaltic.com/statistics/et/instrument/LT0000132953/reports>
- OECD. (2001). Making Codes of Corporate Conduct Work: Management Control Systems and Corporate Responsibility. *Corporate Responsibility private initiatives and public goals*, 82.
- Parts, E. (2000). *Arenguökonomika*. Tartu Ülikooli Kirjastus.
- PCAF. (2023). *Enabling financial institutions to assess and disclose greenhouse gas emissions associated with financial activities | PCAF*. <https://carbonaccountingfinancials.com/>
- PRI. (2023). *Sustainability issues*. PRI Principles for Responsible Investment. Kasutatud 17. aprill 2023 <https://www.unpri.org/sustainability-issues>
- Profile of the country of Lithuania—Sustainable development goals and environment—European Environment Agency*. (2020). Kasutatud 17. aprill 2023
<https://www.eea.europa.eu/themes/sustainability-transitions/sustainable-development-goals-and-the-country-profiles/lithuania-country-profile-sdgs-and>

- Raamatupidamise seadus. RT I, 05.05.2022, 27 , § 24¹, § 24²
- Regulation (EU) 2019/2088 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 on sustainability-related disclosures in the financial services sector (Text with EEA relevance), (2019). <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/2088/oj>
- Renewed sustainable finance strategy and implementation of the action plan on financing sustainable growth.* (2020). Kasutatud 17. aprill 2023
https://finance.ec.europa.eu/publications/renewed-sustainable-finance-strategy-and-implementation-action-plan-financing-sustainable-growth_en
- Riigikantselei. (2023). *Ülemaailmsed säästva arengu eesmärgid | Riigikantselei*. Kasutatud 17. aprill 2023 <https://www.riigikantselei.ee/valitsuse-too-planeerimine-ja-korraldamine/valitsuse-too-toetamine/saastev-areng>
- Rodrigues, M., do Céu Alves, M., Oliveira, C., Vale, V., Vale, J., & Silva, R. (2021). Dissemination of Social Accounting Information: A Bibliometric Review. *Economies*, 9(1), 41. <https://doi.org/10.3390/economies9010041>
- SAI. (2023). *SA8000® Standard*. SAI Social Accountability International. Kasutatud 17. aprill 2023 <https://sa-intl.org/programs/sa8000/>
- SASB Standards. (2023). *SASB*. Sustainability Accounting Standards Board. Kasutatud 17. aprill 2023 <https://www.sasb.org/>
- Strand, R. (1983). A Systems Paradigm of Organizational Adaptations to the Social Environment. *The Academy of Management Review*, 8(1), 90.
<https://doi.org/10.2307/257171>
- Säästva arengu sõnaseletusi—Sõnastik.* (2023). Kasutatud 17. aprill 2023
http://www.seit.ee/sass/?ID=1&L_ID=339
- Šiaulių bankas. Aruanded. Nasdaq Balti börs.* (2023). Kasutatud 17. aprill 2023
<https://nasdaqbaltic.com/statistics/et/instrument/LT0000102253/reports>
- Taal, M. (2023, märts 2). *Kestlikkusaruandlusest*. RMP.ee. Kasutatud 17. aprill 2023
<https://www.rmp.ee/raamatupidamine/raamatupidamine-yldiselt/kestlikkusaruandlusest>
- Taliento, M., Favino, C., & Netti, A. (2019). Impact of Environmental, Social, and Governance Information on Economic Performance: Evidence of a Corporate ‘Sustainability Advantage’ from Europe. *Sustainability*, 11(6), Article 6.
<https://doi.org/10.3390/su11061738>
- Tuzzolino, F., & Armandi, B. R. (1981). A Need-Hierarchy Framework for Assessing Corporate Social Responsibility. *The Academy of Management Review*, 6(1), 21.
<https://doi.org/10.2307/257137>
- United Nation. (2023). *Employment, decent work for all and social protection | Department of Economic and Social Affairs*. Kasutatud 17. aprill 2023
<https://sdgs.un.org/topics/employment-decent-work-all-and-social-protection>

United Nations. (2023a). *High-level Political Forum .. Sustainable Development Knowledge Platform*. Kasutatud 17. aprill 2023 <https://sustainabledevelopment.un.org/hlpf>

United Nations. (2023b). *UN Global Compact*. Kasutatud 17. aprill 2023 <https://unglobalcompact.org/>

United Nations Environment Programme Finance Initiative. (2023). *United Nations Environment – Finance Initiative – Partnership between United Nations Environment and the global financial sector to promote sustainable finance*. Kasutatud 17. aprill 2023 <https://www.unepfi.org/>

Väärtpäberituru seadus. RT I, 17.03.2023, 29, § 5

LISAD

Lisa 1. Balti Börsil noteeritud finantsteenuseid pakkuvad ettevõtted

Aksia	Ettevõtte nimi	Kodu- turg	Börsi nimekiri	Aktsiate Noteerimine	Tegevusala/Finants- teenused
CPA1T	Coop Pank AS	TLN	Balti põhinimekiri	10.12.2019	Pangandus
EFT1T	EFTEN Real Estate Fund AS	TLN	Balti põhinimekiri	01.12.2017	Kinnisvara- investeeringud (kv fond)
LHV1T	LHV Group AS	TLN	Balti põhinimekiri	23.05.2016	Pangad. Valdusfirmad
DGR1R	AS DelfinGroup	RIG	Balti põhinimekiri	2021	Finantsteenused
IDX1R	IPAS INDEXO	RIG	Balti põhinimekiri	31.05.2017	Investeeringud pensionifondidesse
SAB1L	Šiaulių bankas AB	VLN	Balti põhinimekiri	11.12.2006	Pangad
INC1L	INVL Technology	VLN	Balti lisanimekiri	04.06.2014	Investeeringud IKT äridesse
IVL1L	Invalda INVL AB	VLN	Balti lisanimekiri	01.01.2008	Investeeringud
EJTC	Estonian Japan Trading Company AS	TLN	First North aktsianimekiri	24.03.2021	Investeeringud
FRGTE	Frigate AS	RIG	First North aktsianimekiri	13.07.2018	Finantsteenused
NEOFI	NEO Finance, AB	VLN	First North aktsianimekiri	05.08.2019	Vastastikune laenamine, investeeringud

Allikas: (*Balti aktsiad*, 2023), autori koostatud ettevõtete andmete alusel

Lisa 2. Finantsteenuseid pakkuvate börsiettevõtete jätkusuutlikkuse ja sotsiaalse vastutuse aruanded 2018-2022

Ettevõte	Jätkusuutlikkuse/sotsiaalse vastutuse aruanne				
	2018	2019	2020	2021	2022
Coop Pank AS	-	0	1	1	1
AS DelfinGroup	0	0	1	1	-
EFTEN Real Estate Fund AS	0	0	0	0	0
Estonian Japan Trading Company AS	-	-	-	0	-
„Frigate“ AS	-	0	0	0	-
IPAS INDEXO	-	0	0	0	-
INVL Technology	0	0	0	0	-
Invalda INVL AB	0	0	0	0	-
LHV Group AS	1	1	1	1	1
NEO Finance, AS	-	0	0	0	-
Šiaulių bankas AB	0	0	0	0	0

Allikas: Aruanded (*Coop Pank ...*, 2023); (*DelfinGroup ...*, 2023) ; (*Eften Real Estate Fund ...*, 2023); (*Estonian Japan Trading Company ...*, 2023) ; (*Frigate ...*, 2023) ; (*INDEXO ...*, 2023) ; (*Invalda INVL ...*, 2023) ; (*INVL Technology ...*, 2023) ; (*LHV Group ...*, 2023) ; (*NEO Finance ...*, 2023) ; (*Šiaulių bankas ...*, 2023), autori koostatud ettevõtete aruannete alusel

Lisa 2 selgitus:

0 – ettevõtte ei ole esitanud majandusaasta aruande osana või eraldiseisva aruandena „vastutustundliku ettevõtluse/ettevõtte aruanne“, „sotsiaalse/ühiskondliku vastutustundlikkuse/vastutuse aruanne“, „jätkusuutlikkuse aruanne“, „kestlikkusearuanne“, ESG, CSR vms;

1 – ettevõtte poolt esitatud majandusaasta aruanne sisaldab või ettevõttel on esitatud eraldiseisev aruanne pealkirjaga „vastutustundliku ettevõtluse/ettevõtte aruanne“, „sotsiaalse/ühiskondliku vastutuse/vastutustundlikkuse aruanne“, „jätkusuutlikkuse aruanne“, „kestlikkusearuanne“ ESG, CSR vms;

„-“, - ettevõtte ei esitanud mingil põhjusel börsile majandusaasta aruannet

Lisa 3. Ettevõtete majandusaasta aruannetes esitatud kestlikkuse alase teabe hindamine 2020-2021

Kestlikkuse aspektid	Coop Pank AS			DelfineGroup AS			LHV Group AS		
	2020	2021	Kokku	2020	2021	Kokku	2020	2021	Kokku
1. Keskkonnaalane teave, hinnang, kokku;	20	20	40	23	25	48	20	21	41
1) praegune ja prognoositav mõju keskkonnale;	3	3	6	5	5	10	4	4	8
(1)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(2)	1	1	2	1	1	2	1	1	1
(3)	0	0	0	1	1	2	1	1	2
(4)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(5)	0	0	0	1	1	2	0	0	0
2)kliimamuutustega kohanimine(taastuvaja/v taastumatu energia kasutamine);	4	4	8	5	5	10	5	5	10
(1)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(2)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(3)	0	0	0	1	1	2	1	1	2
(4)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(5)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
3)kasvuhoonegaaside emissioon, heitmed;	4	4	8	5	5	10	5	5	10
(1)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(2)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(3)	0	0	0	1	1	2	1	1	2
(4)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(5)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
4)ressursside kasutamine ja ringmajandus veekasutus;	4	4	8	5	5	10	3	4	7
(1)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(2)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(3)	0	0	0	1	1	2	0	0	0
(4)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(5)	1	1	2	1	1	2	0	1	1
5)reostus;	2	2	4	3	3	6	1	1	2
(1)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(2)	0	0	0	1	1	2	0	0	0
(3)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(4)	1	1	2	1	1	2	0	0	0
(5)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6)bioloogiline mitmekesisus ja ökosüsteemid;	3	3	6	0	3	3	3	3	6
(1)	1	1	2	0	1	1	1	1	2
(2)	1	1	2	0	1	1	1	1	2

Lisa 3 järg

Kestlikkuse aspektid	Coop Pank AS			DelfineGroup AS			LHV Group AS		
	2020	2021	Kok- ku	2020	2021	Kok- ku	2020	2021	Kok- ku
(3)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(4)	1	1	2	0	1	1	1	1	2
(5)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Sotsiaalne vastutus ja töötajate kohtlemine, hinnang, kokku;	9	9	18	23	23	46	16	16	32
1)sooline võrdõiguslikkus, võrdne tasu sama töö eest;	1	1	2	4	4	8	1	1	2
(1)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(2)	0	0	0	1	1	2	0	0	0
(3)	0	0	0	1	1	2	0	0	0
(4)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(5)	0	0	0	1	1	2	0	0	0
2)koolitus ja oskuste arendamine;	1	1	2	4	4	8	2	2	4
(1)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(2)	0	0	0	1	1	2	0	0	0
(3)	0	0	0	1	1	2	0	0	0
(4)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(5)	0	0	0	1	1	2	1	1	2
3) puuetega inimeste tööhõive ja kaasamine;	0	0	0	0	0	0	0	1	1
(1)	0	0	0	0	0	0	0	1	1
(2)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(3)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(4)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(5)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4)meetmed ahistamise ja vägivalda vastu töökohal, mitmekesisus;	3	3	6	3	3	6	3	3	6
(1)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(2)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(3)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(4)	1	1	2	0	0	0	0	0	0
(5)	0	0	0	1	1	2	1	1	2
5)kindel tööhõive, tööaeg, piisav palk;	2	2	4	3	3	6	2	3	5
(1)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(2)	1	1	2	0	0	0	1	1	2
(3)	0	0	0	1	1	2	0	0	0
(4)	0	0	0	1	1	2	0	0	0
(5)	0	0	0	0	0	0	0	1	1

Lisa 3 järg

Kestlikkuse aspektid	Coop Pank AS			DelfineGroup AS			LHV Group AS		
	2020	2021	Kok- ku	2020	2021	Kok- ku	2020	2021	Kok- ku
6)sotsiaaldialoog;	1	1	2	4	4	8	2	2	4
(1)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(2)	0	0	0	1	1	2	0	0	0
(3)	0	0	0	1	1	2	0	1	1
(4)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(5)	0	0	0	1	1	2	1	0	1
7)ühinguvabadus (ameti- ühingute õiguste austamine);	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(1)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(2)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(3)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(4)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(5)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8)töönõukogude olemasolu, kollektiivlepingud jne;	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(1)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(2)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(3)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(4)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(5)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9)töötajate teavitamis-, osa- lemis- ja konsulteerimis- õigus;	1	1	2	0	0	0	0	0	0
(1)	1	1	2	0	0	0	0	0	0
(2)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(3)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(4)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(5)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10)tööohutus,-tervishoid (töö- ja eraelu tasakaal);	2	2	4	3	3	6	3	3	6
(1)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(2)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(3)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(4)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(5)	0	0	0	1	1	2	1	1	2
11)inimõiguste, põhivaba- duste, demokraatlike põhi- mõtete austamine (teave inimõiguste kuritarvitamise vältimiseks);	3	3	6	2	2	4	2	1	3
(1)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(2)	1	1	2	1	1	2	0	0	0
(3)	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Lisa 3 järg

Kestlikkuse aspektid	Coop Pank AS			DelfineGroup AS			LHV Group AS		
	2020	2021	Kok- ku	2020	2021	Kok- ku	2020	2021	Kok- ku
(4)	1	1	2	0	0	0	0	0	0
(5)	0	0	0	0	0	0	1		1
3. Ühingujuhtimine kestlikkuse vaatest, hinnang, kokku	16	17	33	15	18	33	14	18	32
1)ülevaade seotud juhtorganitest, tegevusest, pädevusest, selle tagamisest;	3	3	6	3	3	6	2	2	4
(1)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(2)	1	1	2	1	1	2	0	1	1
(3)	0	0	0	0	0	0	1	0	1
(4)	1	1	2	0	0	0	0	0	0
(5)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2)sisekontrolli- ja riskijuhtimissüsteemid;	3	3	6	2	2	4	2	3	5
(1)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(2)	1	1	2	1	1	2	0	1	1
(3)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(4)	1	1	2	0	0	0	1	1	2
(5)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3)korruptsiooni- ja altkäe- maksuvastane tegevus;	3	3	6	2	2	4	3	3	6
(1)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(2)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(3)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(4)	1	1	2	0	0	0	1	1	2
(5)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4)rikkumistest teatajate kaitse;	2	3	5	0	3	3	0	3	3
(1)	1	1	2	0	1	1	0	1	1
(2)	0	1	1	0	1	1	0	0	0
(3)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(4)	0	0	0	0	1	1	0	1	1
(5)	0	0	0	0	0	0	0	1	1
5)tegevus seoses poliitilise mõju avaldamisega, sh lobitegevus;	3	3	6	3	3	6	3	3	6
(1)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(2)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(3)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(4)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(5)	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Lisa 3 järg

Kestlikkuse aspektid	Coop Pank AS			DelfineGroup AS			LHV Group AS		
	2020	2021	Kok-ku	2020	2021	Kok-ku	2020	2021	Kok-ku
6)tegevuse mõju sidusrühmadele ja kogukonnale, tootearendus, heategevus;	4	4	8	5	5	10	4	4	8
(1)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(2)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(3)	0	0	0	1	1	2	0	0	0
(4)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
(5)	1	1	2	1	1	2	1	1	2
7)maksetavad, maksetega hilinevad väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(1)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(2)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(3)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(4)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(5)	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Allikas: CSRD (2022), Aruanded (*Coop Pank ...; DelfinGroup ...; LHV Group ...*), autori koostatud

Lisa 3 selgitus:

0 punkti - ettevõtja pole kestlikkusaspekti puudutavat juhtimisstrateegiat ega alateemat sotsiaalselt vastutustundliku ettevõtte või jätkusuutlikkuse aruandes nimetanud ega käsitletud;

1 punkt - aruandes on aspekti või alateema mittekäsitlemist põhjendatud või teave sisaldab aspektiga seotud ettevõtja strateegia, ärimudeli, poliitika lühikirjeldust;

1 punkt - aruandes kirjeldatakse vastupanuvõimet aspektiga seotud äririskidele ja kuidas neid juhitakse;

1 punkt - ettevõtja kirjeldab kestlikkusaspektiga seotud eesmärkide tähtaegu;

1 punkt - esitatakse peamised tegelikud kahjulikud mõjud, mis tulenevad ettevõtja tegevusest ja on seotud väärtusahelaga;

1 punkt - aruandes esitatakse tulemusnäitajaid.

Lisa 4. Ettevõtete majandusaasta aruannetes kestlikkusega seotud teave

Keskkonnaalane teave	2020	2021
1) Praegune ja prognoositav mõju keskkonnale;	4	4
2) Kliimamuutustega kohanemine (taastuva- ja/või taastumatu energia kasutamine);	4,33	4,33
3) Kasvuhoonegaaside emissioon, heitmed;	4,67	4,67
4) Ressursside kasutamine ja ringmajandus veekasutus, ((taas)kasutus, jäätmed);	4	4,33
5) Reostus;	2	2
6) Bioloogiline mitmekesisus ja ökosüsteemid;	2	3
Sotsiaalne vastutus		
1) Sooline võrdõiguslikkus, võrdne tasu sama töö eest;	2	2
2) Koolitus ja oskuste arendamine;	2,33	2,33
3) Puuetega inimeste tööhõive ja kaasamine;	0	0,33
4) Meetmed ahistamise ja vägivalda vastu töökohal, mitmekesisus;	3	3
5) Kindel tööhõive, tööaeg, piisav palk;	2,33	2,67
6) Sotsiaaldialoog;	2,33	2,33
7) Ühinguvabadus (ametiühingute õiguste austamine);	0	0
8) Töönõukogude olemasolu, kollektiivlepingud jne	0	0
9) Töötajate teavitamis-, osalemis- ja konsulteerimisõigus;	0,33	0,33
10) Tööohutus-, tervishoid (töö- ja eraelu tasakaal);	2,67	2,67
11) Inimõiguste, põhivabaduste, demokraatlike põhimõtete austamine (teave inimõiguste kuritarvitamise vältimiseks);	2,33	2
3. Ühingujuhtimine kestlikkuse vaatest		
1) Ülevaade seotud juhtorganitest, tegevusest, pädevusest, selle tagamisest;	2,67	2,67
2) Sisekontrolli- ja riskijuhtimissüsteemid;	2,33	2,67
3) Korruptsiooni- ja altkäemaksuvastane tegevus;	2,67	2,67
4) Rikkumisest teatajate kaitse (vilepuhuja reeglistik);	0,67	3
5) Tegevus seoses poliitilise mõju avaldamisega, sh lobitegevus;	3	3
6) Tegevuse mõju sidusrühmadele ja kogukonnale, tootearendus, laenud, investeeringud, jne, heategevus;	4,33	4,33
7) Maksetavad, maksetega hilinemised väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele.	0	0

Allikas: lisa 3 alusel autori koostatud

Lisa 5. Ettevõtete majandusaasta aruannetes kestlikkusega seotud teabe sisu hindamine kokku

1. Keskkonnaalane teave, hinnang		2020	2021	Kokku
	Coop Pank AS	20	20	40
	Delfin Group AS	23	26	49
	LHV Group As	20	21	41
Kokku		63	67	130
2. Sotsiaalne vastutus ja töötajate kohtlemine, hinnang				
	Coop Pank AS	14	14	28
	DelfinGroup AS	23	23	46
	LHV Group AS	16	16	32
Kokku		53	53	96
3. Ühingujuhtimine kestlikkuse vaatest, hinnang				
	Coop Pank AS	16	17	33
	Delfin Group AS	15	18	33
	LHV Group AS	14	18	32
Kokku		45	53	98

Lisa 6. Lihtlitsents

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks¹

Mina Jaanika Lokk

1. Annan Tallinna Tehnikaülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Säästva arengu aruandlus Balti Börsil noteeritud finantsteenuseid pakkuvate ettevõtete näitel,
(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja on Natalie Aleksandra Gurviš-Suits,
(juhendaja nimi)

1.1 reprodutseerimiseks lõputöö säilitamise ja elektroonse avaldamise eesmärgil, sh Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu digikogusse lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tallinna Tehnikaülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu digikogu kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. Olen teadlik, et käesoleva lihtlitsentsi punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest ning muudest õigusaktidest tulenevaid õigusi.

---

9. mai 2023

---

¹ Lihtlitsents ei kehti juurdepääsupiirangu kehtivuse ajal vastavalt üliõpilase taotlusele lõputööle juurdepääsupiirangu kehtestamiseks, mis on allkirjastatud teaduskonna dekaani poolt, välja arvatud ülikooli õigus lõputööd reprodutseerida üksnes säilitamise eesmärgil. Kui lõputöö on loonud kaks või enam isikut oma ühise loomingulise tegevusega ning lõputöö kaas- või ühisautor(id) ei ole andnud lõputööd kaitsvale üliõpilasele kindlaksmääratud tähtjaks nõusolekut lõputöö reprodutseerimiseks ja avalikustamiseks vastavalt lihtlitsentsi punktidele 1.1. jq 1.2, siis lihtlitsents nimetatud tähtaja jooksul ei kehti.